

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra rekreologie a cestovního ruchu

Kulturní zvláštnosti a tradice vybraného regionu z hlediska percepce
destinací

Česká menšina v rumunském Banátu

Bakalářská práce

Autor: Stanislava Langrová

Studijní obor: Management cestovního ruchu

Vedoucí práce: Mgr. Michal Trousil, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Hradci Králové dne 20.4.2015

Stanislava Langrová

Poděkování

Děkuji vedoucímu své bakalářské práce Mgr. Michalu Trousilovi, Ph.D. za ochotu a čas věnovaný konzultacím, českým krajanům žijícím v Banátu, osloveným turistům a také Mgr. Ivo Dokoupilovi za čas věnovaný rozhovorům a za sdílení svých zkušeností, zážitků, názorů a fotografií.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá kulturními zvláštnostmi a tradicemi v českých vesnicích rumunského Banátu. Jejím hlavním cílem je provedení analýzy využití těchto zvláštností a tradic v cestovním ruchu z hlediska percepce místních, turistů a koordinátora rozvoje šetrného cestovního ruchu v Banátu.

Práce je rozdělena na dvě části. V teoretické části seznamuje autorka čtenáře s realitami všech šesti českých vesnic, popisuje vybrané turistické cíle, zvyky a tradice, a pro přehlednost a lepší pochopení přibližuje historii příchodu Čechů do Banátu. Praktická část je založena na empirickém výzkumu, který vychází z řízených rozhovorů se zainteresovanými osobami v rámci třech výše zmíněných skupin.

Význam této bakalářské práce spočívá se snaze zvýšit povědomí o české menšině žijící na území jihozápadního Rumunska, neboť je v rámci cestovního ruchu zajímavá a perspektivní.

Annotation

Title: Cultural traits and traditions of the selected region in terms of perception of destinations – Czech villages in Romanian Banat

The Bachelor Thesis deals with cultural strangeness and traditions of Czech villages in Romanian Banat. Its main objective is to analyze the use of this strangeness and traditions in tourism in terms of perception of locals, tourists and coordinator of the development of sustainable tourism in Banat.

The Bachelor Thesis is divided into two parts. In the theoretical part the author describes the facts about all six Czech villages, selected tourist destinations, customs and traditions, and for clarity and overall a better understanding discusses the history of the arrival of the Czech minority into the Romanian Banat. The practical part is formed of an empirical research, based on structured interviews with stakeholders in the three groups mentioned above.

The significance of this work is to increase the awareness about the Czech minority living in the south-western Romania, because it has the great potential of tourism.

Obsah

1. Úvod	1
2. Cíl práce a metodický postup	2
2.1. Základní výzkumné otázky	2
3. Teoretická východiska	3
3.1. Rumunsko jako destinace cestovního ruchu	3
3.2. Banát	4
3.3. Charakteristika oblasti z hlediska cestovního ruchu	5
3.3.1. Kulturní turismus	5
3.3.2. Hipoturistika	6
3.3.3. Přírodní turismus	7
3.3.4. Mototuristika.....	7
3.3.5. Agroturistika, agroturismus.....	8
3.3.6. Hlavní turistické cíle.....	10
3.4. Vymezení historických souvislostí příchodu Čechů do Rumunska	14
3.4.1. První kolonizační vlna (1823-1825)	14
3.4.2. Druhá kolonizační vlna (1826-1828)	15
3.4.3. Třetí kolonizační vlna (1862-1864)	15
3.4.4. 20. století.....	16
3.5. Charakteristika českých vesnic.....	16
3.5.1. Gerník (Gârnic)	16
3.5.2. Svatá Helena (Stânta Elena)	20
3.5.3. Rovensko (Ravensca).....	22
3.5.4. Eibentál (Eibenthal)	24
3.5.5. Bígr (Bigăr)	27
3.5.6. Šumice (Șumița)	29
3.6. Hospodářství a společnost v českých vesnicích	30

3.6.1.	Rozvojová pomoc Banátu	30
3.6.2.	MO DSSČR.....	32
3.6.3.	Tradiční hospodářství.....	32
3.6.4.	Společnost českých krajanů.....	33
3.7.	Kulturní zvláštnosti, tradice a zvyky.....	33
3.7.1.	Jazyk.....	34
3.7.2.	Architektura.....	35
3.7.3.	Vybrané svátky a tradice v regionu	36
3.7.3.1.	Postní období	36
3.7.3.2.	Pouť do Čiklavy	36
3.7.3.3.	Masopust	37
3.7.3.4.	Velikonoce.....	38
3.7.3.5.	Posvícení.....	39
3.7.3.6.	Dožínky	40
3.7.3.7.	Vánoce („koleda“).....	40
3.7.4.	Taneční zábavy	41
3.7.5.	Rodinné obřady	41
3.7.5.1.	Svatba.....	41
3.7.5.2.	Narození dítěte.....	42
3.7.5.3.	Pohřeb	42
3.7.6.	Festivaly	43
3.7.6.1.	Folklorní festival české kultury	43
3.7.6.2.	Festival Banát	43
3.7.6.3.	Rocker's Challenge Festival.....	44
4.	Empirická část.....	45
4.1.	Základní výzkumné otázky a předpoklady.....	45
4.2.	Sběr informací a průběh šetření.....	45

4.3.	Výsledky šetření.....	47
4.3.1.	Z hlediska percepce krajanů.....	47
4.3.2.	Z hlediska percepce turistů.....	51
4.3.3.	Z hlediska percepce koordinátora rozvoje šetrného cestovního ruchu v Banátu	53
5.	Shrnutí výsledků.....	57
6.	Závěry a doporučení	60
7.	Seznam použitých zdrojů	64
7.1.	Použitá literatura.....	64
7.2.	Elektronické zdroje	65
7.3.	Ostatní zdroje.....	70
7.4.	Seznam obrázků.....	70
7.5.	Zdroje obrázků	71
8.	Přílohy.....	I
8.1.	Seznam příloh	XIV
8.2.	Zdroje příloh.....	XIV

1. Úvod

Tato bakalářská práce vznikla v souvislosti s autorčiným pobytem v rumunském Banátu. Při své první návštěvě v červnu 2013 si vyzkoušela práci dobrovolníka v jedné z šesti českých vesnic, které jsou součástí Rumunska již více než 190 let.

Na svých dalších cestách do Banátu se autorka vrací pomáhat krajanům se sezónními pracemi na poli i v domácnosti, poznávat jedinečnou mentalitu českých krajanů, objevovat kouzlo zapadlého koutu světa a zdejší panenské krajiny, a nasát ojedinělou atmosféru tradiční české vesnice 19. století, která v takové míře není patrná již téměř nikde na světě. I přes rumunský vliv se v Banátu člověk ocitne zpátky v čase, v dobách našich prababiček. Ze starých roubených domů a zkomolené staročestiny s archaickými výrazy a rumunským přízvukem na člověka dýchá i v 21. století příjemná a tradiční staročeská atmosféra.

Banát je místo, které si po osobní zkušenosti člověk obvykle zamiluje. Také autorce učaroval, rozhodla se proto věnovat se mu ve své bakalářské práci podrobněji. Stěžejním tématem této závěrečné práce jsou kulturní zvláštnosti a tradice českých vesnic, a v souvislosti s tím jejich využití v cestovním ruchu (dále jen „CR“).

České vesnice v Banátu jsou oblíbeným cílem turistů a poutníků všech generací. Ne každý turista má však odvalu a touhu se do této oblasti vydat. Proto není divu, že Banát navštěvuje specifická klientela turistů vyznávající šetrný cestovní ruch, *„odvážní lidé bez předsudků vůči Rumunsku se společnou krví“* (Dokoupil: 14.3.2015, ústní sdělení). V Banátu lze potkat především tzv. baťůžkáře, kteří putují z vesnice do vesnice pěšky, ale také jednotlivce a rodiny s dětmi, pro které je pobyt v Banátu komplexním zážitkem.

Význam bakalářské práce je pozvednout povědomí o této jedinečné oblasti, která bezesporu stojí za návštěvu, a která může turistům nabídnout neobvyklé zážitky. Pro někoho je Banát návratem do minulosti, návratem ke kořenům, někdo hledá klidné místo, ve kterém si pročistí hlavu od každodenních starostí a pro jiné je Banát velkou inspirací do života a odrazovým můstkem v uvědomění se.

V praktické části této práce je zjišťováno, jak jsou podle krajanů, turistů a koordinátora rozvoje šetrného CR v Banátu využívány kulturní zvláštnosti a tradice v rámci CR.

2. Cíl práce a metodický postup

Primárním cílem bakalářské práce je představení rumunské části historické oblasti Banát, ve které dodnes existuje šest původně ryze českých vesnic. Teoretická část přitom vychází ze studia literatury dostupné v Česku a Rumunsku, internetových zdrojů a z osobních zkušeností autorky, které získala prostřednictvím pobytu v Banátu.

V rámci empirického výzkumu je provedena analýza využití některých kulturních zvláštností a tradic v CR (z hlediska percepce místních, turistů a koordinátora rozvoje šetrného CR v Banátu).

Východiskem autorčina výzkumu je metoda řízených rozhovorů s:

- rodilými **banátskými Čechy** z vesnice Gerník,
- **turisty**, kteří již Banát navštívili nebo navštěvují pravidelně,
- nejvýraznější osobností v souvislosti s rozvojem šetrného CR v Banátu, **koordinátorem rozvojových projektů** ze společnosti Člověk v tísni Ivo Dokoupilem.

Kromě řízených rozhovorů je výzkumným východiskem také aktivní zapojování a pozorování každodenního vesnického života v Gerníku v období červen – červenec 2013, září 2013 a červen 2014. Autorka se během svého pobytu v Banátu s gernickými rodáky spřátelila a získala jejich důvěru, takže ve své práci vychází z rozhovorů a informací, které jsou často velmi upřímné, otevřené a subjektivní, tj. neformální.

2.1. Základní výzkumné otázky

Z hlediska percepce krajanů:

- *Jsou turisté dostatečným zdrojem příjmů pro krajany, kteří se zapojili do CR?*
- *Vyhledávají turisté období konání tradičních místních svátků a událostí, nebo jezdí bez ohledu na ně?*
- *Jaké jsou největší problémy při udržování původních tradic?*

Z hlediska percepce turistů:

- *Jaké jsou hlavní důvody pro návštěvu českých vesnic v Banátu?*
- *Využívají turisté služeb poskytovatelů v CR?*
- *Jsou ceny a kvalita nabízených služeb v českých vesnicích odpovídající?*

Z hlediska percepce koordinátora rozvoje šetrného cestovního ruchu v Banátu:

- *Může agroturistika/agroturismus a příjmy z nich reálně zpomalit vylidňování českých vesnic a zanikání tradiční kultury?*
- *Nakolik jsou služby poskytované subjekty v CR vyhledávané?*
- *Jak to aktuálně vypadá se snahami o obnovu tradic?*

3. Teoretická východiska

3.1. Rumunsko jako destinace cestovního ruchu

Rumunsko je rozmanitá země nabízející od všeho něco. Kromě opuštěných a tajemných hor má také jedny z nejrozsáhlejších lesních porostů v Evropě, města plná památek a neobyčejně pohostinné obyvatele. Je to země jako stvořená pro různé outdoorové aktivity. Jako destinace CR je Rumunsko vyhledávané především v souvislosti s horskou turistikou. *„Rumunské Karpaty jsou nejen díky své rozloze, ale i díky rozmanitosti přírodních scenérií (...) svým způsobem unikátní. V horách jakoby se zastavil čas. Dřevorubci svázejí dříví pomocí koní, ovčáci pasou stáda ovcí na rozlehlých lukách a po hřebenech hor se prohání polodivocí koně.“* Kromě horské turistiky je zde možné provozovat i horolezectví, paragliding, skialpinismus, lyžování či potápění. Nejvíce možností nabízí v tomto ohledu hory, ale ani moře v Rumunsku není pro různé sporty nezajímavé. (Krampera: 2013, online)

Zároveň je to však země opředená předsudky a vzbuzující nedůvěru. Problémem může být cestování po rumunských silnicích. *„Cestování osobními vozidly vyžaduje v Rumunsku zvýšenou pozornost, zejména ve večerních a nočních hodinách. Většina silničních komunikací (těsných, ale slušně značených) je v rumunských obcích často jedinou - a bohužel i v osídlených místech zřídka kdy osvětlenou - komunikací, takže se po ní pohybují (špatně viditelní nebo bez osvětlení), chodci, cyklisté, koňské povozy a*

neustále přebíhající psi.“ (Rumunsko - MZV: 2014, online) Kromě divokých poměrů na silnici představují velké nebezpečí zvířata, především výše zmínění psi. *„Psi jsou v Rumunsku toulaví a zubožení, většinou se leknou, jen se na ně podíváte. Pak jsou v Rumunsku psi ovčáků vycvičení k hlídání stáda. Ovčáčí psi, často velmi početní, jsou opravdovým nebezpečím nebo přinejmenším nepříjemností.“* Do konfrontace s divokými zvířaty přijde člověk spíše výjimečně. *„Pouze v oblastech kolem města Brašov, kde si medvědi navykli na to, že se krmí z popelnic u lidských příbytků, se vyskytují čtenější případy napadení člověka medvědem. Tyto případy však byly způsobeny hlavně lidskou hloupostí a ne zvířecí krvežíznivostí.“* (Krampera: 2013, online)

3.2. Banát

Banát je historická oblast, která vznikla ve středověku jako správní oblast Uherského království (Svoboda: 2002, str. 10) a která se v dnešní době rozprostírá na území třech jihovýchodních evropských států. Podle Juler a Bakera (2007, str. 156) *„byl Banát před r. 1918 (...) součástí širší oblasti dunajských rovin, které patřily Rakousko-Uhersku“*. A právě *„rozpad Rakouska-Uherska vedl k rozdělení Banátu mezi Rumunsko a Království Srbů, Chorvatů a Slovinců“* (Vaculík: 2009, str. 167). Jeho západní část tedy dnes leží v Srbsku, severní v Maďarsku a východní, mnohonárodnostní v Rumunsku. *„Banát je oblast ohraničená z jihu Dunajem, na západě řekou Tisou, na severu řekou Mureș a na východě jižními Karpaty“* (Češi v Banátu: 2014, online).

Obr. 1: Poloha Banátu na mapě

V jihorumunském Banátu se na levém břehu Dunaje v málo úrodné oblasti hor rozkládá nezávisle na sobě šest původně ryze českých vesnic, které jsou dodnes nositelkami české kultury (Rumunsko: 2011, online). Spadají pod okres (rumunskou župu) Caraș-Severin: Svatá Helena (Stânta Elena), Gerník (Gârnic), Rovensko (Ravensca), Bígr (Bigăr), Šumice (Șumița) a Eibentál (Eibenthal). V současné době zde žije kolem 1500 českých krajanů (Vítr, který zplnil zemi: 2012, online video). Počet krajanů v českých vesnicích však stále klesá, což je zapříčiněno jednak vymíráním starší generace, jednak „*postupným odchodem českých krajanů většinou do České republiky. Tento odchod způsobují zejména velmi náročné životní podmínky na relativně zaostalém horském venkově s nedostatkem pracovních příležitostí*“ (Rumunsko - MZV: 2014, online). Přesídlení krajanů zpět do Česka umožnil a „*usnadnil vstup Rumunska do EU v r. 2007. (...) Opuštěné domy v českých vesnicích kupují jak Rumuni, tak i Češi a používají je jen k rekreaci jako své chalupy*“ (Pírko: 2013, online).

„*Dále je zde několik lokalit s českou menšinou: vesnice Berzáska (Bezcasca), Kozla (Cozla), Lubková (Liubcova), Zlatice (Zlatița) a města Anina (Anina), Božovice (Bozovici), Karansebeš (Caransebeș), Nová Moldava (Moldova Nouă), Oršava (Orșova), Rešice (Reșița), Temešvár (Timișoara)*“ (Urbánek: 2003, str. 3). V těchto obcích však česká menšina ve většině případů splynula s rumunským obyvatelstvem.

3.3. Charakteristika oblasti z hlediska cestovního ruchu

Kromě českých vesnic nabízí Banát i jiné atraktivity: rozmanitou přírodní scenérii, deltu Dunaje, či významná historická města. (Burford a Longley: 2009, str. 309)

3.3.1. Kulturní turismus

Oradea, Arad a Temešvár jsou města, „*kteřá za svou oblíbenost vděčí jednak památkám, jednak výhodné poloze: leží u hranic na hlavních dopravních trasách z Maďarska do Transylvánie a Valašska, a jsou tedy východisky pro návštěvy dalších zajímavých míst v Rumunsku.*“ (Burford a Longley: 2009, str. 309)

Vstupní bránou a zároveň hospodářsko-kulturním a průmyslovým centrem rumunského Banátu je Temešvár (Timișoara). V tomto více než čtyřistatisícovém

městě (Timisoara: 2014, online) se kromě mnoha vysokých škol nachází také několik katedrál, z nichž za zmínku stojí rumunská pravoslavná katedrála na náměstí Piața Victoriei, či římskokatolická katedrála s morovým sloupem Nejsvětější Trojice na náměstí Piața Unirii, dále budova Rumunské opery a Národního divadla, či Muzeum Banátu, „*kteřé sídlí v hradu ze 14. století a stejně tak i Etnografické muzeum, které dokumentuje zvyky mnoha národů obývajících Banát.*“ (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 64) Temešvár je „*vzhledem ke své poloze v blízkosti maďarských a srbských hranic důležitým dopravním uzlem celé oblasti*“ (Rumunsko: 2011, online).

Největším kulturním lákadlem je rockový Festival Banát konaný již od r. 2009 v jedné z českých krajanských vesnic. Podle Dokoupila (14.3.2015, ústní sdělení) je hlavním smyslem festivalu „*upozornit na to, že tam ta česká komunita je. Na festival jezdí často i lidi, kteří by tam nejeli, kdyby tam nehrály ty dané kapely. Ukázalo se však, že se začínají vracet a do Banátu už potom jezdí sami. Takže svou úlohu festival plní.*“

3.3.2. Hipoturistika

Terén v Banátu je pro hipoturistiku jako stvořený. „*Jedná se o krasovou oblast, náhorní planiny s dalekými výhledy (na okolní kopce i na údolí řeky Dunaj) se střídají s lesy a loukami, krajina je protkána hustou sítí polních a lesních cest. Po cestě je možno potkat stáda ovcí s pastevci, pozorovat život na samotách a salaších, zastavit se u potoka s funkčními obilnými mlýnky, zajímavostmi jsou krasové útvary, jeskyně, bílá vápencová skaliska i zajímavé skupiny balvanů. (...) Koně jsou pro obyvatele zdrojem obživy - využívají se k práci na polích i jako dopravní prostředek.*“ (Andrlová: 2009, online)

Obr. 2: Turisté na cestě z Rovenska na Gerník

Koně z českých vesnic v Banátu jsou „*velmi dobře živení a ošetřovaní, v dobré kondici. Díky pravidelnému pracovnímu využití jsou ochotní, v kroku velmi chodiví a vytrvalí. Jízda v kroku se tak stává především díky překrásným terénům zážitkem i pro jezdce, kteří běžně preferují sportovnější styl vyjížděky. Z organizačních a bezpečnostních důvodů je nejsnazší zapůjčení vždy dvou koní od jednoho chovatele, kdy koně jsou na sebe navzájem zvyklí.*“ (Andrlová: 2009, online)

3.3.3. Přírodní turismus

Stejně jako jiné oblasti napříč Rumunskem, i Banát unikl negativním vlivům industrializace, a některé lokality jsou díky tomu dodnes „*opravdovou divočinou obývanou medvědy, vlky a dravými ptáky*“ (Burford a Longley: 2009, str. 321).

Dunajská delta je vyhlášeným místem mezi milovníky ptactva. Na své si přijdou „*na konci května či počátkem června*“. Miliony ptáků zde i přezimují či pobývají během jarního a podzimního stěhování, kdy je možné setkat se „*s jedinečnou koncentrací nejrůznějších druhů, včetně největších kolonií pelikánů*“. K průzkumu Dunaje se nejlépe hodí zapůjčení kajaku, kánoe či veslice, pronájem malého člunu, využití místních rybářů a jejich skromných loděk, nebo využití nabídky cestovních agentur, které plavby po Dunaji zajišťují. (Burford a Longley: 2009, str. 321) „*Delta Dunaje se svými kanály je rájem pro ornitology, rybáře, vodáky a turisty*“ (Dvořák: 2008, online).

3.3.4. Mototuristika

V posledních letech se stal Banát oblíbeným cílem také majitelů terénních motorek a čtyřkolek. Ti využívají slabosti rumunských zákonů a v mnoha případech nevyužívají cesty pro motorová vozidla, ale polní cesty, louky nebo lesy. V terénu pak po těžkých strojích zůstávají erozní rýhy a hlučný provoz strojů ruší nejen obyvatele vesnic, ale také turisty a zvěř. (České vesnice: 2014, online)

3.3.5. Agroturistika, agroturismus

České vesnice leží „uprostřed členitých a civilizací nepříliš zasažených kopců“, v nejjihnějších výběžcích rozsáhlého evropského pohoří Karpaty (Dokoupil: 2009, online). Některé z nich se rozkládají na vápencovém podloží, jehož součástí je mnoho různých krasových jevů, závrťů, jeskyní, ale také údolí a skalní masivy. I proto je Banát rájem také pro speleology. Jiné z vesnic jsou zase obklopeny stále hustými a rozsáhlými bukovými pralesy. (Turistika: 2014, online)

Obr. 3: Agroturistika v malebném okolí českých vesnic

Vzhledem ke špatné prostupnosti jihorunnských hor a obtížné sjezdnosti přístupových cest (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 9) je podle portálu Prázdniny u krajanů¹ (Turistika: 2014, online) vhodné vydat se do okolí vesnic, anebo napříč jednotlivými vesnicemi pěšky po značených turistických trasách. Je však nutné dávat si pozor na zdivočelé ovčácké psy, kteří jsou součástí osamocených horských salaší.

Turistické trasy naznačila již na začátku 20. století CK Kudrna, a v pozdějších letech je spolu s podrobnou mapou Banátu² vyznačil a rozšířil Klub českých turistů ve spolupráci se společností Člověk v tísni (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 4). Červená turistická značka spojuje kromě Šumice všechny české vesnice, přičemž „z páteřní trasy vede několik odboček k atraktivním lokalitám, jeskyním či skalním mostům. Žlutá značka vedoucí z Bígru na Eibentál je určena pro horská kola (...).“ (Dokoupil: 2009, online)

¹ Projekt rozvoje šetrné turistiky zhotovený společností Člověk v tísni, o. p. s.

² V r. 2014 bylo KČT vydáno již 4. přepracované vydání turistické mapy Banátu

V r. 2012 byly turistické trasy rozšířeny o modrou značku vedoucí ze Šumice na Rovensko (63 km) a zelenou značku ze Svineca Mare do Bígru (25 km). O turistické značení se starají dobrovolníci ze společnosti Člověk tísni ve spolupráci s místními obyvateli. Zajímavé trasy vedoucí od hlavní cesty u Dunaje v Dunajské soutěsce k vyhlídkovým a přírodně zajímavým místům vyznačila v posledních letech také rumunská Správa Přírodního parku Železná vrata. (Turistika: 2014, online)

V současnosti nejrozvinutější forma CR v oblasti je agroturistika, která slouží krajanům nejen jako prostředník umožňující „*pravidelný kontakt s životem v Česku*“, ale především jako „*finanční příspěvek pro rodiny krajanů*“. Prostřednictvím agroturistiky rychleji proniká modernizace do českých vesnic v Banátu. Zároveň však agroturistika „*zvyšuje ekonomické rozdíly mezi jednotlivými krajauskými rodinami*“, a rozdíly se čím dál více prohlubují. Díky rozvoji CR v oblasti pojmají turisté české vesnice v Banátu jako „živý skanzen“ venkovského života. (Pákozdiiová a Šantrůčková: 2012, online)

„Z turistického hlediska je tradiční zemědělský charakter Rumunska předností, tím spíše, že v rozsáhlých horských a podhorských oblastech včetně „českého“ Banátu nikdy neproběhla kolektivizace a uchovala se zde v evropském měřítku již unikátní původní lidová kultura.“ Tato skutečnost podle Svobody a Dokoupila (2002, str. 13) vede k úspěšnému rozvoji agroturistiky, „*kteřá přináší venkovanům (...) alternativní zdroje obživy a pomáhá jim žít nezávisle na krachujících průmyslových kolosech*“ a minimálních nebo špatně dostupných pracovních příležitostech.

České vesnice v Banátu jsou lákadlem především pro segment turistů, který upřednostňuje šetrný – měkký CR.

O rozvoj agroturistiky a koordinování udržitelného CR se snaží společnost Člověk v tísni, která od r. 2000 pomáhá krajanům „*v rámci dlouhodobého projektu financovaného českou vládou*“ (Rumunsko – Banát: 2013, online). Podle Ivo Dokoupila (Kosmopolis – Speciál: 2010, online video) je agroturistika „*nejefektivnější způsob, jak krajanům v Rumunsku pomoci (...)*. Je založena na takovém způsobu CR, který co nejméně zasahuje do života vesnic a obyvatel a přitom přináší efekt poměrně rychle a s malými náklady.“ Dle jeho slov jsou to právě turisté, kteří „*umožní krajanům zpeněžit, či zúročit dřinu na polích tím, že do Banátu přijedou a ubytují se*“.

3.3.6. Hlavní turistické cíle

V Banátu se nachází množství turisticky zajímavých lokalit a atraktivit. V následujícím výčtu jsou uvedeny vybrané turistické cíle ve více či méně blízkém okolí českých vesnic. (Místopisné informace: 2003, online)

Turecká díra (Gaura Turcească)

„Krasová jeskyně s rozlehlym dómem, kterou protéká potok.“ Vztahují se na ni legendy o Turcích, kteří zde v minulosti údajně zakopali zlatý poklad. Jeskyně leží asi 1,5 hod z Gerníku směrem na Svatou Helenu po červené a poté modré turistické značce. (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 64) Svou majestátnou velikostí a strategickým umístěním uprostřed lesa připomíná vstup do pekla.

Obr. 4: Turecká díra

Důl Ujbányje (Baia Nouă)

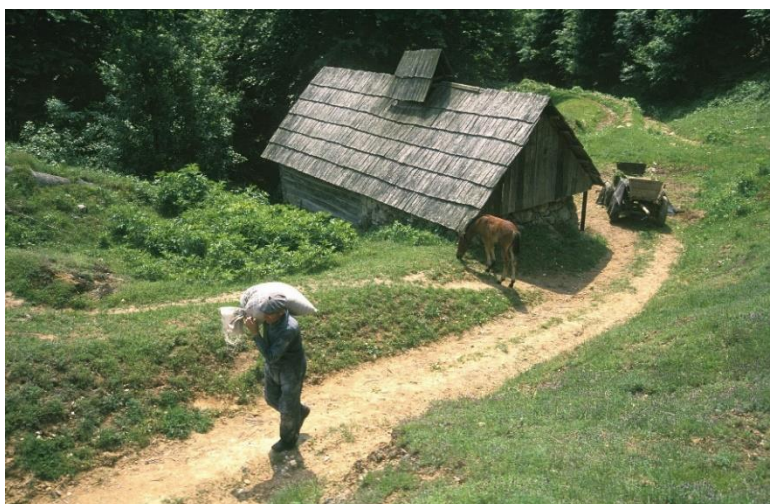
V současnosti opuštěný antracitový důl, který se nachází v hornické kolonii Baia Nouă, která přirozeně navazuje na vesnici Eibentál. Důl fungoval a zaměstnával mnoho místních obyvatel od r. 1840 až do r. 2006, kdy zde došlo k sesuvu půdy v šachtě, v jehož důsledku zahynuli dva horníci. V r. 2006 byl důl z důvodu této havárie uzavřen a dnes je většina obyvatel Eibentálu a sousední hornické kolonie bez práce. (Eibenthal: Baia Nouă: 2010, online) Důl leží asi 3 km od Eibentálu (České vesnice: 2014, online).

Filipova díra

Gernická jeskyně leží přímo u pramene, který je zdrojem pro obecní vodovod. Je opředená pověstí o Filipovi a Filipce, kteří se do jeskyně údajně zabydli. (Místopisné informace: 2003, online)

Vodní mlýnky „U Petra“

Soustava pěti vodních mlýnků, které leží na potoce. Nachází se asi 1 hod chůze od Gerníku po červené turistické značce. *„Využívání a údržba vodenic jsou možné díky důmyslnému systému střídání, na kterém se dohodli obyvatelé Gerníku.“* (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 65) *„Dříve sloužily vodní mlýnky na mletí mouky, dnes tu šrotují obilí pro prasata, krávy a koně“* (Pírko: 2013, online).

Obr. 5: Vodní mlýnky "U Petra"

Soutěska Cheile Rudăria

„Soutěska tvořená metamorfovanými horninami porostlými teplomilnými rostlinami. Údolím vede cesta na nejvyšší vrchol celé oblasti – Svinecea Mare (1224 m.n.m.). Na začátku údolí stojí soustava několika dřevěných vodenic, které byly v r. 2000 prohlášeny historickou rezervací.“ (Místopisné informace: 2003, online)

Národní park a vodní nádrž Železná vrata (Porțile de Fier)

„Vodní nádrž Železná vrata vznikla na přelomu 60. a 70. let 20. století jako společný rumunsko-srbský projekt na Dunaji. V 80. letech přibyla spodní nádrž Železná vrata II. Název přehrad byl převzat podle stejnojmenné soutěsky, v níž se oba projekty realizovaly. Kvůli zátopové oblasti se muselo vystěhovat 17.000 obyvatel z města Orșova a dalších. Po dokončení přehrady srbská i rumunská strana vyhlásily na svých dunajských březích národní parky: rumunský Parcul Natural Porțile de Fier a srbský National Park Derdap.“ (Beránek: 2011, online)

Clisura Dunării

„Více než sto kilometrové údolí, kterým protéká Dunaj v úseku mezi rumunskou obcí Coronini a městem Drobeta – Turnu Severin. Údolí tvoří rozhraní mezi jižními Karpaty a pohořím Balkán, má vlastní mikroklima se středomořskými prvky.“ Je možné vidět zde suchozemskou želvu, zmiji písečnou, či banátský karafiát. Středomořský charakter Dunaje je patrný pod obcí Eibentál. (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 53)

Obr. 6: Pohled na Dunaj

Kulhavá skála

„Skála zvedající se nad potokem Ali Beg, u jejíž paty leží rozlehlá jeskyně Vranovec. Podle místních je zde velmi vhodné klima pro astmatiky.“ Leží zhruba 1 h od Svaté Heleny směrem po červené značce na Gerník. (Místopisné informace: 2003, online)

Soutěska řeky Nery (Cheile Nerei)

Soutěska se nachází v „divokém skalnatém údolí, které má charakter kaňonu, jehož stěny jsou vysoké až 600 m.“ Celé údolí leží v národním parku Cheile Nerei-Beuşnita a je protkané mnoha jeskyněmi. Vede tudy 25 km dlouhá červená turistická stezka. Celý kaňon je rovněž sjízdný po vodě. (Místopisné informace: 2003, online)

Socha krále Decebala (Chipul lui Decebal)

Podobizna nejslavnějšího dáckého krále Decebala, který vládl v letech 87 – 106 př. n. l., je vytesaná do skály u konce středního toku Dunaje. (Decebal: 2009, online)

Obr. 7: Decebal

3.4. Vymezení historických souvislostí příchodu Čechů do Rumunska

Češi, kteří se usadili v Banátu, nejsou považováni za emigranty - za dob Rakouské říše se stěhovali v rámci jedné země (Gesce: 2008, str. 78). Zároveň s Čechy se přesouvali také sudetští Němci. Oba národy se na počátku 20. let 19. století usadili v jihorumunském Banátu a přicházeli sem „*jako lesní dělníci, a jako pohraničníci chránící tehdejší hranice rakousko-uherské monarchie.*“ (Anýžová: 2002, předmluva)

Důvodem odchodu Čechů do Banátu byla především ekonomická, politická a sociální situace v rodné zemi. „*Po smrti císaře Josefa II. se v českých zemích utužil dohled tajné policie, obyvatelstvo sužovala rostoucí bída, vysoké daně a dlouhá povinná služba v armádě.*“ (Gesce: 2013, str. 34) V Rumunsku jim tehdy byla nabídnuta „*půda, daňové úlevy a osvobození od vojenské služby*“ (Anýžová: 2002, předmluva).

Podle Gesceho (2013, str. 62) je z vyprávění prvních vystěhovalců zřetelné zklamání. Čeští kolonisté věřili, že v Rumunsku najdou „*ráj na zemi*“, zatímco „*ve skutečnosti naráželi na obtíže nejrůznější povahy, na něž z Čech, kde zanechali své povětšinou skromné, ale dobře udržované domy a hospodářství, doposud nebyli zvyklí.*“

3.4.1. První kolonizační vlna (1823-1825)

Hlavní motivací pro první kolonizátory byla nabídka rumunského podnikatele se dřevem Magyarliho, který potřeboval do špatně dostupné a neosídlené oblasti pracovní sílu. „*Do Čech vyslal agenty placené za to, aby naverbovali zejména dřevaře, kteří by vytěžili staleté lesy při Dunaji.*“ (Gesce: 2013, str. 34) Agenti líčili podmínky pro život a výhody kolonizace oblasti v těch nejrůznovějších barvách, a na vidinu lepšího života tak nalákali mnoho zájemců. „*Do začátku dostali kolonisté od Magyarlyho zásoby potravin, náradí a dobytek, které postupně spláceli prací při těžbě dřeva v lesích.*“ (Gesce: 2013, str. 35) Ukázalo se však, že realita je jiná a počátky života českých krajanů v Banátu byly velmi těžké. „*Dělníci museli vykácet lesy a dopravit dřevo k Dunaji. Mezitím bylo potřeba postavit chalupy a založit zahrady a orná pole. Na jaře r. 1827 však Magyarly lesní práce zastavil, sebral veškeré náradí a zmizel neznámo kam. Lidem tehdy nezbylo nic jiného, než se živit pouze rolnictvím*“ (Svatá Helena: 2014, online). Kolonisté byli ponecháni napospas osudu, kterému se museli postavit čelem.

Češi, kteří přijeli v prvních dvou kolonizačních vlnách, byli dle Gesceho (2013, str. 34) chudí dělníci a řemeslníci, především tesaři, truhláři a kováři. Dle Vaculíka (2009, str. 165) se jednalo také o dřevorubce, rolníky a vojenské vysloužilce. Cesta k Dunajské soutěsce kolonizátorům trvala více než dva měsíce a byla velmi strastiplná; cestovali na vozech tažených voly přes Vídeň a Maďarsko. (Gesce: 2013, str. 34)

Výsledkem první kolonizační vlny bylo založení osad Elizabeta a Svatá Helena³ v pohoří Lokva, z nichž se dodnes dochovala pouze Svatá Helena (Gesce: 2013, str. 33).

3.4.2. Druhá kolonizační vlna (1826-1828)

Protože druhá vlna kolonizace už byla řízená rakouskými vojenskými úřady, byla mnohem lépe organizovaná a naplánovaná. Šlo o reakci „*na potřebu zalidnit málo obydlená území, vymýtit lesy a zajistit spolu s rumunskými a srbskými obyvateli ostrahu hranic*“ (Gesce: 2013, str. 34). Tomu se rovněž přizpůsobila císařská Dvorská komora, která vydala vyhlášku, na jejímž základě došlo k mnohem příznivějším podmínkám pro kolonizátory. Byla například uzavřena dohoda o dopravení vystěhovalců do Vídně, o jejich přepravě na parnicích po Dunaji do Banátu, měly jim být poskytnuty denní podpory, kolonizátoři měli být osvobozeni od vojenské služby a od placení daní, či měli mít bezplatně zajištěné osivo a dřevo potřebné pro stavbu domů. (Gesce: 2013, str. 36)

Tentokrát se na vystěhovalecké seznamy dle Gesceho (2013, str. 36-37) zapsalo mnohem více Čechů - kromě řemeslníků i sedláci a drobní obchodníci. „*Do konce r. 1828 byly všechny české osady v Banátu založené*“, vznikly obce Rovensko, Bígr, Eibentál, Frauvižn a Šumice v pohoří Almáž, a Gerník v pohoří Lokva (Gesce: 2013, str. 33).

3.4.3. Třetí kolonizační vlna (1862-1864)

V poslední větší kolonizační vlně se Češi usadili v severní oblasti Banátu, ve Velkém Peregu a Klopodii. Časem se však česká komunita v těchto oblastech zmenšila a dnes je již téměř zaniklá, především kvůli smíšeným manželstvím a odchodům obyvatel do větších rumunských měst. (Gesce: 2013, str. 41)

³ Podle Gesceho (2013, str. 34) byly osady pojmenovány podle dcer Magyarlyho, Elisabety a Eleny

3.4.4. 20. století

Od počátku 20. století zaznamenáváme tři velké reemigrační vlny českých krajanů. První vlna proběhla „*po r. 1918 a vzniku Československa, druhá po druhé světové válce, a třetí v 90. letech 20. století, která pokračuje dodnes*“ (Kokaisl: 2009, str. 12). Zprvu se jednalo o stěhování nejen do české vlasti, ale i do Srbska, Bulharska, USA a Argentiny. Důvody pro odchod krajanů z Rumunska jsou především společensko-ekonomické. (Gesce: 2013, str. 42) Přesídlení usnadnil krajanům i r. 2007, ve kterém vstoupilo Rumunsko do EU. (Pírko: 2013, online).

Kolonisté přicházeli do Rumunska za vidinou lepšího života. Situace se však změnila a za lepším životem se v současnosti rumunští Češi vrací zpět do své vlasti.

3.5. Charakteristika českých vesnic

Mezi jednotlivými vesnicemi vždy probíhal, a to platí i dodnes, „*vzhledem ke špatným přístupovým cestám a téměř horskému profilu krajiny minimální styk*“ (Kokaisl: 2009, str. 52). Především mezi staršími krajany se lze setkat s takovými, kteří žádnou ze sousedních českých vesnic během celého svého života ani nenavštívili.

Ve všech níže zmíněných českých vesnicích se dá plynule domluvit česky. Zajímavá a pro turisty přitažlivá je také možnost platit ve většině českých vesnic českými korunami. Je však zapotřebí mít u sebe zásobu rumunské měny nové lei (RON)⁴.

3.5.1. Gerník (Gârnic)

Gerník je největší (Kokaisl: 2009, str. 52) a zároveň jedna z nejživějších vesnic. Gerničtí krajané se v posledních letech snaží o obnovu lidových tradic a kulturních událostí, a tak se kromě tradičně probíhajících katolických svátků a zvyků vrací i zvyk nošení tradičního kroje. „*Gerník je vesnice hrdých a samostatných sedláků a obnovování tradic je pro ně symbolem obnovení sebevědomí vesnice, ze které se část obyvatel z ekonomických důvodů odstěhovala do České republiky. Zároveň je to symbol naděje, že Gerník přežije další století.*“ (Folklorika: 2014, online video).

⁴ 1 RON = 6,178 Kč (podle ČNB ze dne 8. 1. 2015)

Obr. 8: Gerník - pohled na tzv. „malou stranu“

Poloha a místní populace

Gerník se nachází v jižní části župy Caraș-Severin asi 15 km severovýchodně od Svaté Heleny (Kokaisl: 2009, str. 51) v nadmořské výšce 420-580 m (Gesce: 2013, str. 50). Od hlavní silnice je vesnice vzdálena 15 km (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 78).

Gerník se může pyšnit několika prvenstvími. Jako jediná česká vesnice v Banátu má svou policejní stanici a vlastní obecní úřad, jež spravuje i „*sousední rumunskou vesnici Padina Matei, která má 750 obyvatel.*“ S touto vesnicí má Gerník společné také volby, proto není divu, že starostou je Rumun. (Kokaisl: 2009, str. 52) I přesto si zde krajané udrželi velice kvalitní češtinu, čemuž nepochybně pomáhá skutečnost, že už od poloviny 19. století jsou do Gerníku vysíláni čeští učitelé (Kokaisl: 2009, str. 54).

Gerník byl v minulosti vesnicí s největším počtem obyvatel. Svůj demografický rozkvět zažil těsně před první světovou válkou, kdy zde žilo více než 1500 osob. (Kokaisl: 2009, str. 54) V současné době zde trvale žije přes 200 osob⁵ a jejich počet se stále zmenšuje. Hlavním důvodem je vymírání starší generace a odchod mladých a často i celých rodin s dětmi, které „*odcházejí za prací do Čech*“ (Hainall: 2012, online).

⁵ Podle posledního sčítání obyvatel z r. 2011 je uváděno 297 osob v Gerníku, což je podle ředitele místní ZŠ a předsedy MO DSSČR zkreslená informace – mnoho krajanů migrovalo, a dokud nezažádali o trvalý pobyt jinde, jsou evidováni jako stálí obyvatelé Gerníku (Bouda: 8.3.2015, ústní sdělení)

Historie obce a její osídlení

Gerník vznikl během druhé kolonizační vlny v r. 1827 „na dvou kamenitých návrších, mezi nimiž protéká potok přirozeně rozdělující ves na „malou“ a „velkou“ stranu“, což je důvod podlouhlého tvaru vesnice (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 78). Gerník má „jednu hlavní ulici, ze které vychází další vedlejší ulice“ (Gesce: 2008, str. 26) a domy po obou stranách (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 78). „Většina domů byla postavena kolmo na ulici („s okny do dvora“)" (Gesce: 2013, str. 63).

Vesnice byla dle Gesceho (2013, str. 50) „založena českými kolonisty, kteří přišli ze 76 obcí v západních a středních Čechách“.

„Gernický kostel byl vystavěn v r. 1858 a je zasvěcen sv. Janovi Nepomuckému“ (České vesnice: 2014, online).

Specifika obce

Gerník je spolu se Svatou Helenou a v posledních letech také Eibentálem vesnicí, kde se sdružuje nejvíce turistů a díky tomu působí relativně živým dojmem. Nachází se zde „tři obchody spojené s hospodami, které nabízí poměrně kvalitní výběr zboží i točené pivo. Chleba lze zakoupit v nově postavené pekárně, která peče několikrát týdně“ a jejíž majitel nabízí také možnost stravování pro větší skupiny turistů, malý obchůdek a penzion s nabídkou ubytování. (České vesnice: 2014, online)

Se sousedními českými vesnicemi (Rovensko 15 km a Svatá Helena 14 km) je Gerník propojen prostřednictvím červené turistické značky, vyznačené Klubem českých turistů (Gerník: 2011, online). O obnovu turistického značení se stará knihovník Josef Merhaut ve spolupráci s Člověkem v tísní a Ivo Dokoupilem.

„Ve vesnici jsou pro turistické projížďky na koních k dispozici koně s jezdeckými sedly a přilbami. Kolem Gerníku jsou v terénu vyznačeny trasy pro vyjížďky v sedle. U vybraných sedláků je možno pronajmout si také povozy na vyjížďky, které jsou na vlastní nebezpečí.“ (České vesnice: 2014, online) Kromě koní jsou zde k dispozici také kvalitní trekinková kola, která je možno zapůjčit u knihovníka Merhauta. (Merhaut: 12.3.2015, ústní sdělení)

Turisticky zajímavá je poslední neděle v měsíci, kdy se brzy zrána na Gerníku koná tradiční dobytčí trh. „*První a třetí neděli se stejný trh koná v nedaleké rumunské vesnici Sichevița.*“ (České vesnice: 2014, online) Trh probíhá za účasti nejen místních, ale i Rumunů a je spojen s prodejem hospodářských zvířat, různého spotřebního zboží a setkáním místních, kteří poté společně rovnou vyráží na nedělní mši.

V kulturním domě („v kamíně“), ve kterém dodnes probíhají svatby, bály či tancovačky, je v současné době umístěna také knihovna a internet⁶. V knihovně jsou k dispozici knihy jak rumunské, tak české. Ve vedlejší malé místnosti se nachází počítače s internetovým připojením, kterých je hned několik. Ještě donedávna byly počítače hojně využívány především stařenkami, které používaly skype pro komunikaci se svými potomky v Čechách. Dnes má však doma internet téměř každá rodina a počítače s internetovým připojením, které jsou za malý poplatek veřejnosti k dispozici, zejí prázdnotou. O chod kulturního domu, stejně jako o fungování knihovny a internetu se stará místní knihovnick Merhaut.

Podle Kokaisla (2009, str. 52) a ředitele místní ZŠ Boudy (8.3.2015, ústní sdělení) působí v Gerníku od r. 2002 firma, která se zabývá výrobou elektronických součástek. Je to jediný podnik ve vsi, který místním umožňuje placenou práci, a tím částečně zabezpečuje i jejich připoutání k Banátu. Jedná se o českou „*firmu Winding, kde několik desítek lidí vyrábí ručně elektrické cívky převážně pro českou společnost z Kasejovic.*“ (Dvořák: 2008, online) Podle ředitele místní ZŠ Boudy (8.3.2015, ústní sdělení) firma v současné době zaměstnává přibližně 30 lidí, z nichž ne všichni jsou z Gerníku. Za prací sem denně ze svých salaší docházejí také Rumuni.

„*Gerník má rovněž svou vlastní „muziku“, která slaví úspěchy doma i za hranicemi*“ (České vesnice: 2014, online). Muzikantská tradice má v Gerníku dlouholetou tradici. První dechovou kapelu založil první diplomovaný učitel Vincenc Zamouřil, který ji vedl od r. 1856 až do své smrti v r. 1881. (Kapela: 2014, online) Již víc než 30 let v Gerníku funguje dechová kapela pod názvem Bohemia. „*V současnosti má kapela 4 stálé členy a jednoho trumpetistu, který se zatím učí*“ (Kuska: 25.3.2015, ústní sdělení).

⁶ Elektrifikace Gerníku, stejně jako Svaté Heleny, Šumice a Eibenthálu, proběhla v době komunismu (Gesce: 2008, str. 48)

V obci a také v nedaleké lokalitě „U Petra“ se nachází vodní mlýnky, tzv. „vodenice“, ve kterých se dodnes tradičně mele mouka. (České vesnice: 2014, online)

V r. 2014 v Gerníku vzniklo také muzeum, které je financované MO DSSČR, a o které se stará jeho současný předseda a ředitel místní ZŠ Bouda. Muzeum bylo otevřeno v létě 2014, jeho provoz je však zatím provizorní a proto bývá zpřístupněno po předchozí domluvě s jeho provozovatelem. (Bouda: 8.3.2015, ústní sdělení)

Zvláštností Gerníku je existence malého penzionu na začátku vesnice, který provozují rumunští podnikatelé. Je na každém turistovi zvláště, zda využije služeb tohoto penzionu a podpoří rumunské podnikatele, nebo pomůže krajanům a ubytuje se přímo u nich. (České vesnice: 2014, online)

3.5.2. Svatá Helena (Stânta Elena)

Svatá Helena je jedinou vesnicí, která je od r. 2001 propojená s Českou republikou prostřednictvím pravidelné autobusové dopravy. *“V období květen – září je možno využít nabídku místního rodáka Josefa Hrůzy, který se zabývá autodopravou a vlastní přepravní firmu EH ExpresHruza.”* Autobus jezdí z České republiky v pátek a ze Svaté Heleny se vrací v neděli. (Jak se k nám dostanete...: 2014, online)

Obr. 9: Pohled na větrné elektrárny ze Svaté Heleny

Poloha a místní populace

„Svatá Helena byla založena na krasové plošině (...) v sousedství dnes již zaniklé české osady *Elizabeta*“. Leží v pohoří Lokva v nadmořské výšce 280-340 m a spadá pod rumunskou obec Coronini. (Gesce: 2013, str. 50) Vesnice je od hlavní silnice vzdálena necelých 6 km (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 79), a zároveň je nejlépe dostupná (Kokaisl: 2009, str. 13). „*Tvar obce byl podřízen zeměpisným zvláštnostem*“, a tak má stejně jako Gerník jednu hlavní ulici, z níž vycházejí další ulice (Gesce: 2008, str. 26). Na rozdíl od Gerníku zde byly však „*domy postaveny většinou souběžně („s okny do ulice“)*“ (Gesce: 2013, str. 63).

Nejvíce obyvatel měla Svatá Helena v r. 1941, kdy zde podle statistik žilo 1024 osob (Gesce: 2013, str. 84). Podle Svobody a Dokoupila (2002, str. 79) se počet obyvatel během předchozího půlstoletí razantně snížil a tak v r. 2000 žilo ve Svaté Heleně pouhých „*540 obyvatel*“.

Historie obce a její osídlení

„*Svatá Helena je nejstarší dochovanou českou vesnicí v oblasti. Byla založena během první kolonizační vlny v r. 1824*“ (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 79). Čeští kolonisté pocházeli především z okolí Prahy, ale také z okolí Čáslavska, Domažlicka, Posázaví a stejně jako v Gerníku z Plzeňska (Gesce: 2013, str. 50).

Specifika obce

„*V okolí vesnice je mnoho jeskyní, závrtů a propastí, které jsou pro krasové oblasti typické*“ (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 79). Nejznámější krasovou jeskyní je Turecká díra, která se nachází mezi Svatou Helenou a Gerníkem uprostřed hlubokého lesa.

Mezi českými katolickými vesnicemi v Rumunsku tvoří Svatá Helena výjimku, protože má obyvatele dvojího vyznání (Duchovní život v obci Svatá Helena: 2008, online). „*Dvě třetiny českých obyvatel Svaté Heleny jsou katolíci, asi třetina je zde baptistů. Katolický kostel je z r. 1879 a byl zasvěcen sv. Heleně. Baptisté mají ve své správě bývalý evangelický kostel z r. 1887.*“ (Svoboda a Dokoupil, 2002, str. 80) Rodina byla vždy základem české společnosti. Obvykle sestávala z muže, ženy a dvou až tří,

výjimečně čtyř až šesti dětí. Výjimku tvořily „rodiny baptistů ze Svaté Heleny, které jich dokonce mívaly deset až dvanáct.“ (Gesce: 2013, str. 84)

Od r. 2012 stojí kolem Svaté Heleny 21 stožárů, které jsou 160 m vysoké. „V r. 2007 sem přišli developeři s tím, že je tady velice vhodný vítr pro stavbu větrných elektráren a mezi lidmi pomalu začaly pronikat informace, že je projekt uskutečnitelný a že vznikne tzv. větrná farma přímo vedle vesnice“ (Vítr, který zplnil zemi: 2012, online video). Jinde v Evropě se stožáry staví nejméně 2 km od vesnic, v Rumunsku je však norma nižší a nejbližší elektrárna se tak nachází už 300 m od obydlí. „Výstavbou elektráren je podle Dokoupila (Černá: 2013, online) narušen krajinný ráz kolem vesnice a projekt šetrného CR, který živí podstatnou část místních obyvatel. Vesničané přijdou o velkou část svých příjmů, nevydělali ani prodejem pozemků. Půdu podle něj prodávali hlavně ti, kteří už ve Sv. Heleně nebydlí a pozemky zde nepotřebují. Teď na prodej doplácí místní obyvatelé.“ Výstavbu realizovala italská energetická korporace ENEL, již se podařilo „vykoupit pozemky od zemědělců za velmi nízké ceny a obci výstavbu a provoz kompenzovat jen minimálně“ (Vítr, který zplnil zemi: 2012, online video).

3.5.3. Rovensko (Ravensca)

„Široko daleko není žádné město a ani pár lamp ve vesnici nemůže ubrat na intenzitě a nádheře Mléčné dráhy, která je v Rovensku jakoby na dosah ruky“ (Dokoupil: 2009, online).

Obr. 10: Rovensko

Poloha a místní populace

„Rovensko je jedna z nejmenších a nejizolovanějších“, a zároveň nejvýše položená česká vesnice v Banátu. Leží v uzlu několika horských hřebenů „v západní části pohoří Almáz“ ve výšce 750 m n.m. (Gesce: 2013, str. 50) Z administrativního hlediska spadá pod střediskovou obec Nový Šopot (Șopotu Nou) (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 79).

Život na hřebenech hor je tvrdý, což se projevuje zejména v zimních měsících, kdy je vesnice téměř *„odříznutá od okolního světa“* (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 79). To je také důvod, proč stálých obyvatel Rovenska ubývá, a z mladých zde nezůstal téměř nikdo. V r. 2014 zde žilo *„kolem 60 obyvatel“* (České vesnice: 2014, online).

Historie obce a její osídlení

Vesnice byla založena v r. 1827 (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 79), tedy během druhé kolonizační vlny. Podle Gesceho (2013, str. 50) však prvních 26 rodin kolonistů přišlo již během první fáze kolonizování oblasti, a dalších 13 rodin pak ve fázi druhé. *„Původní rovenští kolonisté pocházeli ze sedmnácti převážně středočeských obcí. Než se jim však podařilo postavit v těžkých horských podmínkách první domy, usadili se dočasně v nedaleké rumunské vesnici Sikovice.“*

„V r. 1922 byl na Rovensku vystavěn římskokatolický kostel Neposkvrněného početí Panny Marie“ (Expedice Banát: 2014, propagační brožura), *„který byl vysvěcen na sv. Martina“* (České vesnice: 2014, online).

Specifika obce

Rovensko je považováno za nejmalebnější a nejromantičtější českou vesnici v Banátu, což je způsobeno především její jedinečnou polohou. Leží nejvýše ze všech vesnic a nabízí daleké výhledy do všech stran. Stává se tak cílovou destinací, či alespoň nutnou zastávkou romanticky založených turistů. (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 79)

Ve vesnici se na návsi u kostela nachází obchod spojený s hospodou, točené pivo však nenabízí. *„Výběr v obchodě je dostačující, u ochotné paní prodavačky však lze zboží objednat. Chleba se prodává jen sporadicky.“* (České vesnice: 2014, online)

„Rovensko má rozvedený vodovod zakončený u napajedel rozmístěných po celé vesnici a odtud se voda rozvádí do domů. Napajedla se používají k napájení dobytka, proto není vhodné, aby se voda v napajedlech znečišťovala.“ Jakkoli znečištěnou vodu totiž dobytek odmítá pít. S využíváním teplé či studené vody by neměl být problém. Pokud však člověk trvá na pravidelném používání koupelny, je lepší domluvit se s domácím předem. (České vesnice: 2014, online)

„Pro turistické projížďky je k dispozici několik koní se sedlem a přilbami. Na koni se lze vydat buď po vyhlídkové trase kolem hřbitova značené červeným bodem nebo po červené turistické trase až na Gerník.“ (České vesnice: 2014, online)

Turistům je kromě obvyklého ubytování v soukromí k dispozici také *„zcela nová moderně vybavená roubenka pana Veverky, která v sobě spojuje krásu a účelnost klasické vesnické stavby a funkčnost moderního vybavení. (...) Pan Mojžíš zase nabízí zcela nové tři dřevěné domečky s úžasným výhledem.“* (České vesnice: 2014, online)

3.5.4. Eibentál (Eibenthal)

Eibentál je vesnice s dlouhou hornickou minulostí, která v posledních letech zažívá jisté kulturní oživení. Od r. 2012 se zde pořádá rockový Festival Banát. *„S původní myšlenkou Festivalu Banát přišla organizace Člověk v tísni. V posledních letech však tuto štafetu převzali kluci z Eibentálské hospody „U Medvěda“ a nabízí lidem tak trochu jiný festival.“* (Pudelková: 2014, online)

Obr. 11: Eibentál

Poloha a místní populace

Eibentál je nejjižněji zasazená česká vesnice, rozprostírající se téměř 6 km od hlavní silnice vedoucí podél Dunaje (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 73). Leží v pohoří Almáž ve 400 m n.m. a „sleduje poměrně dlouhé, sevřené a pozvolné údolí potoka Tisovice, který pod vsí strmě spadá divokou skalnatou roklí k Dunaji, do něhož se vlévá v místech bývalé rumunské osady Tisovice“, která je zatopená. (Gesce: 2013, str. 51)

„V r. 1912 zde byl vystavěn římskokatolický kostel, který je zasvěcen sv. Janu Nepomuckému a vysvěcen byl na sv. Havla“ (Místopisné informace: 2003, online).

Obyvatelé obce se dříve živili prací „v dole na antracit v Ujbányji (Baia Nouă)“ (České vesnice: 2014, online), který navazuje na horní část Eibentálu a od vesnice je 3 km vzdálený (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 73). Po zastavení těžby v r. 2006 je hornická kolonie Ujbányje jen řídce osídlena smíšenou česko-rumunsko-srbskou populací (Hainall: 2012, online). V současnosti spadá Eibentál stejně jako Ujbányje pod rumunskou obec Dubová (župa Mehedinți) (Gesce: 2013, str. 51).

Podle některých zdrojů je Eibentál s počtem asi 300 obyvatel aktuálně největší samostatnou českou enklávou na světě. (Smolová: 2012, online)

Historie obce a její osídlení

Eibentál byl založen v r. 1827. Během druhé kolonizační vlny sem „přišli kolonisté z několika českých obcí z Plzeňska, Příbramska a Kladenska, Čáslavska a Berounska“. (Gesce: 2013, str. 51)

Specifika obce

Název vesnice je odvozen od německého slova die Eibe, který dostala podle kdysi „rozsáhlých porostů tisů, po kterých dnes ovšem není ani památky“ (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 73). „Za vykácení tisů mohou (kromě dřevorubců) zejména mimořádné vlastnosti jeho dřeva“ (Expedice Banát: 2014, propagační brožura).

„Mezi krajany není ve vesnici o české koruny příliš velký zájem, ubytování a služby je proto nutno platit v rumunských lieích (RON)“ (České vesnice: 2014, online).

V Eibentále se nachází hospoda a obchůdek „Český krajánek“, hospody „U Samanty“, „U Liduny“ a nově otevřený penzion a hospoda, sloužící zároveň jako místní informační centrum a poskytující komplexní služby, „U Medvěda“. (Eibenthal: Zajímavosti: 2010, online)

Rekonstrukci, výstavbu a fungování stylového penzionu a hospody „U Medvěda“ mají na starost dva mladí nadšenci Štěpán Slaný a Jan Duben z České Lípy, jimž se stal Eibentál druhým domovem, a kteří společně s eibentálským rodákem Tibim Iosifem Pospíšilem v r. 2010 založili společnost Dovolena-Banat.cz, v rámci níž organizují expedice po Rumunsku. V r. 2012 navíc převzali po Člověku v tísní organizaci rockového Festivalu Banát. (O nás: 2012, online) *„První český penzion v Banátu „U Medvěda“ nabízí expedice pro školy, organizace zájezdů a pobytů pro cyklisty a turisty, komplexní nabídku rybářského programu na Dunaji u Eibentálu a stylové ubytování v rybářské baště 50 m od Dunaje.“* (Prázdniny u krajanů: 2014, online)

Festival Banát je rockový festival konaný na území českých vesnic od r. 2009. V r. 2013 však změnil organizátora. Ochrannou ruku nad festivalem převzala výše zmíněná trojice a od té doby je Eibentál každoročním hostitelem této největší kulturní akce v Banátu. Festival udělal z vesnice centrum dění a vyhledávaný turistický cíl. V době konání festivalu (3. týden v srpnu) zaplní Eibentál přes 700 turistů, a krajané mají zároveň možnost finančně si přivydělat.

Těžká mužská práce v místních dolech vyžadovala jistý odpočinek, který někteří krajané našli ve výtvarné činnosti. V Eibentále stojí za zmínku *„řezbář – samouk Štefan Benedikt, který začínal s kapesním nožkem a dnes s třemi dlátky vyřezává lidové betlémy, rozměrnější plastiky sakrálního určení i drobné dekorativní předměty.“* (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 100)

Do Eibentálu vede od r. 2013 nová a kvalitní asfaltová cesta, kterou vybudovala rumunská správa. Vede po tzv. „štrece“, kudy kdysi vedla eibentalská úzkorozchodka. (Prázdniny u krajanů: 2014, online)

3.5.5. Bígr (Bigář)

Bígr patří společně s Eibentálem „k těm českým lokalitám v regionu, kde je více než stoletá hornická tradice“ (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 100).

Obr. 12: Bígr

Poloha a místní populace

„První obyvatelé vystavěli vesnici ve tvaru křesťanského kříže, v jehož středu stojí římskokatolický kostel vybudovaný v r. 1876 k počtě sv. Trojici a posvěcený na svátek sv. Havla. (...) Křížový tvar vesnice vynikne nejlépe při pohledu z okolních kopců (...).“ (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 72) *„Leží se výšce 500 m n. m.“* (Expedice Banát: 2014, propagační brožura). *„Od hlavní silnice je Bígr vzdálen 18 km“* (České vesnice: 2014, online).

Počet obyvatel se s každým rokem jako i v jiných českých vesnicích zmenšuje. V r. 1934 zde žilo přes 600 Čechů, zatímco v současnosti se počet obyvatel odhaduje pod 200. (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 72)

Historie obce a její osídlení

Vesnice byla založena během druhé kolonizační vlny v r. 1827 kolonisty „z Litoměřicka, Plzeňska, Klatovska a Chrudimska“ (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 72).

Specifika obce

Půda kolem vesnice je velmi neúrodná především kvůli její jílovité povaze. Proto se bígerští muži odjakživa živili těžkou prací v okolních uhelných dolech, díky čemuž si vysloužili přezdívku „havíři“ (Vaculík: 2009, str. 168). Dle Dokoupila (České vesnice: 2014, online) též „horáci“ – „hory“ je banátské označení pro doly. Z dolů dnes funguje, a to již jen částečně, kamenouhelný důl „Cozla“, kde několik bígerských mužů pracuje.“

Dle Svobody a Dokoupila (2002, str. 100) si těžká práce v dolech vyžadovala „jistou relaxaci, kterou někteří jedinci zaměřili na výtvarnou činnost.“ V Bígru se setkáme s výtvarnými projevy a výtvary lidového naivního umělce Josefa Řeháka. „Svémi obrazy světců a různých biblických výjevů vyzdobil české katolické kostely v domovském Bígru, v Gerníku, Svaté Heleně, Eibentálu, Berzásce i v Rovensku.“ Jeho zájem směřoval ale především k exotickým a fantazijním krajinám, žánrovým mytologickým výjevům, portrétům a ornamentální výzdobě. Maloval olejovými barvami na plátna, různé lisované materiály ze dřeva, či přímo na stěny interiérů. Zesnul v r. 1993, ale „jeho odkaz je dodnes zachován v domě čp. 91, který je jeho obrazovou galerií.“

Obr. 13: Tvorba naivního umělce Josefa Řeháka

„Ve vesnici jsou dvě hospůdky, tzv. „kafébary“ s točeným pivem, spojené s prodejem základních potravin. Chleba si krajané pečou sami, do vesnice je dovážen třikrát týdně (...). Po vesnici je rozveden vodovod s kvalitní pitnou vodou, ne všechny koupelny jsou však neustále v provozu a proto je v případě zájmu o ubytování dobré domluvit se s domácím na svých požadavcích předem.“ (České vesnice: 2014, online)

3.5.6. Šumice (Șumița)

„Všechny české osady na území Banátu tvoří jakýsi jednotný celek, protože jejich katastry bud' spolu sousedí, nebo jsou si blízké. Úplně sama, daleko na severu se nachází Šumice.“ (Šumice: 2010, online)

Obr. 14: Pohled na Šumici

Poloha a místní populace

Vesnice leží „v severním výběžku Almažských hor v místě prameniště a v horní části údolí potoka Selin“ v nadmořské výšce 580-600 m. V současnosti spadá pod 5 km vzdálenou rumunskou obec Lăpușnicel. (Gesce: 2013, str. 51)

„V r. 1830 měla vesnice 123 obyvatel, v r. 1930 pak 470 obyvatel a v současnosti je jich jen velmi málo“ (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 80). V současnosti žije ve vesnici jen hrstka obyvatel, a i proto působí Šumice dojmem nejzaostalejší a nejzachovalejší obce, co se její původnosti týče.

Historie obce a její osídlení

„Původní umístění Šumice mělo být v oblasti vesnic Koptur a Korny, které leží na hlavní silnici z Jablanice. Tehdejší obyvatelé těchto dvou vesnic, ležících v úrodné oblasti na břehu Dunaje tady české přistěhovalce nechtěli. Kopturští a korňanští podplatili

důstojníky 13. hraničářského pluku z Karansebeše, kteří zde vyměřovali území nové osady Šumice. Při příchodu českých osadníků zneužili jejich neznalosti rumunského jazyka a vytlačili je z úrodného údolí do nehostinných kopců. Šumice byla osídlena přibližně ve výšce 600 m n.m. (...)." (Šumice: 2010, online)

Osídlování Šumice probíhalo ve dvou fázích. V r. 1828 přišlo prvních 50 rodin z plzeňského kraje, z nichž někteří záhy odjeli, „protože nebyli zvyklí těžké dřevorubecké práci“ (Šumice: 2010, online). V r. 1856 přišlo z Čech dalších šest rodin. (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 80)

„V r. 1888 byl v Šumici postaven římskokatolický kostel, který byl zasvěcen sv. Jáchymu a Anně a posvěcen na sv. Havla“ (Expedice Banát: 2014, propagační brožura).

Specifika obce

Ve vsi stojí pouze jedna hospůdka spojená s obchodem a poštou, za vsí se pak nachází jedinečný lesní hřbitov. (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 80)

Velkou roli v životě šumických obyvatel hraje vzdálenost. Poměrně daleká je jejich cesta nejen do ostatních českých vesnic, ale také k nejbližší železniční stanici, která se nachází 20 km daleko, nejbližší autobusová zastávka pak 7 km. (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 80) „K nejbližšímu Rovensku a Bígru je to dva dny chůze přes hory“ (Gesce: 2013, str. 51).

„Ve vsi není vodovod, u domů jsou k dispozici pouze studny. Věci běžné spotřeby prodává ve svém domě pošťák Johan Veverka.“ Tento člověk zároveň funguje jako místní „informátor“, provozuje kemp a obchod a pro zájemce zajišťuje i ubytování a stravování ve vesnici. (České vesnice: 2014, online)

3.6. Hospodářství a společnost v českých vesnicích

3.6.1. Rozvojová pomoc Banátu

„Od 90. let 20. století směřovala z České republiky do českých vesnic v Banátu rozvojová pomoc. Koordinovala ji společnost Člověk v tísni, jejímž cílem bylo zvýšit životní standard krajanů (budování cest, stavba a oprava škol, budování inženýrských sítí) a

zastavit vylidňování vesnic. Rozvojová pomoc skončila se vstupem Rumunska do EU v r. 2007.“ Člověk v tísní však v Banátu působí i nadále. V čele s Ivo Dokoupilem realizuje rozvojový projekt pomoci krajanům a prostřednictvím svých aktivit usměrňuje CR šetrným směrem. „Soustřeďuje se na projekty, které mají krajanům pomoci s obživou, neboť pracovních příležitostí mimo zemědělství je velmi málo a výdělky ze zemědělské činnosti nízké. Projekty se soustřeďují na podporu podnikání českých firem v oblasti a zejména na agroturistiku.“ (Pákozdiiová a Šantrůčková: 2012, online)

Podle Dokoupila (Dobrá práce s jasným cílem: 2014, online): *„Krajané žijí po staletí zaběhnutým způsobem života a velice pomalu přijímají změny, třeba i ty k lepšímu.“* Koncepce rozvoje šetrného CR vznikla v Jeseníkách, a na základě zkušeností z Německa ji zpracovat jesenický rodák Pavel Hron. Protože však čeští úředníci neumožnili práci podle této koncepce v Jeseníkách, přivezl Ivo Dokoupil v r. 2003 Pavla Hrona do Banátu a ten ji přepracoval na místní podmínky. Od té doby se na základě této koncepce v Banátu trpělivě a šetrně pracuje. *„Stav pořád není ideální, ale oproti tomu, jak se začínalo, je vidět kus práce. Především na straně krajanů samozřejmě. (...) Oni umí vyrobit vynikající a kvalitní potraviny, umí orat, vláčet, dělat sýr, pečují o dobytek i krajinu. A my jim pomáháme jen v tom, aby se dokázali lépe uplatnit na turistickém trhu, aby poskytovali různorodé kvalitní služby pro turisty, aby se kvalitně starali o hosty, naučili se balit domácí výrobky nebo sbírat bylinky na čaj pro turisty. Je to drobná práce s jasným cílem.“*

Společnost Člověk v tísní podle portálu Prázdniny u krajanů (Fond rozvoje Banátu: 2012, online) podporuje v rámci asistenčního programu následující aktivity, jejichž cílem je podpořit hospodářskou samostatnost krajanů v Banátu:

- *Rozvoj drobného soukromého podnikání v českých komunitách (zprostředkovávání nabídek a kontaktů, zaškolení živnostníků v ČR, podpora dílny na výrobu banátských panenek...)*
- *Rozvoj šetrné a trvale udržitelné agroturistiky v Banátu (školení ubytovávajících s cílem zlepšování služeb, zavádění prodeje domácích výrobků, rozvoj hipoturistiky, půjčování jezdeckých sedel, údržba turistického značení, provoz internetového IC pro zájemce...)*
- *Výměnu zkušeností o možnostech čerpání zdrojů EU mezi ČR a Banátem (zaškolování krajanů ve vesnicích v ČR)*

3.6.2. MO DSSČR

Místní organizace Demokratický svaz Slováků a Čechů v Rumunsku *„je oficiální zástupce slovenské a české menšiny v Rumunsku, jejíž účel je chránit, zachovávat a rozvíjet identitu a tradice obou menšin.“* (MO DSSČR: 2014, online)

„Svaz je organizovaný do čtyř samosprávných oblastních filiálek a to: bihorská, aradská, temešvárska a česká jihobanátská. Většina Čechů se nachází v jihobanátské pobočce.“ (MO DSSČR: 2014, online)

Z finančních zdrojů MO DSSČR jsou financovány různé kulturní události v rámci českých vesnic v rumunském Banátu. (Bouda: 8.3.2015, ústní sdělení)

3.6.3. Tradiční hospodářství

„Banátští Češi se zabývali zemědělstvím, dřevorubectvím a hornictvím. Řemeslníků bylo jen 5%.“ Nejvíce přitom převládala zemědělská výroba a chov dobytka. Způsob hospodaření vždy byl a i dnes je velmi zaostalý, za což může izolovanost vesnic v důsledku okolního horského terénu. (Vaculík: 2009, str. 167-169)

I v současnosti mají banátské rodiny své malé hospodářství, kravičku, slepice, případně jiná užitková zvířata, jako koně, prasata či výjimečně osla. Zemědělství je zdrojem jejich obživy, a zčásti také živobytí. Chléb se tradičně pek (a dnes ještě v některých rodinách peče) ve speciální chlebové peci z mouky umleté na tradičním vodním mlýnku, z čerstvého kravského mléka se vyrábí domácí sýr a máslo, a z plodů různých rostlin a ovoce pak pálenky a marmelády. Tyto produkty jsou prodávány přednostně turistům, ale kupují je také Rumuni z okolních vesnic. Dřív jezdili krajané své produkty prodávat na trhy do okolních měst. (Bouda: 8.3.2015, ústní sdělení) Dle Vaculíka (2009, str. 166) to tak fungovalo i v minulosti, kdy *„Češi zásobovali rumunské a maďarské okolí drůbeží, mlékem, máslem, sýrem a jinými potravinami. Pěstovali pšenici, kukuřici, žito, brambory, oves a vinnou révu.“*

Kromě tradičního zemědělství a chovu hospodářských zvířat se krajané věnují agroturistice. Důležitým zdrojem jejich příjmů jsou již několik let turisté, kteří do Banátu jezdí z velké části díky zásluze Člověka v tísní, který zde vytváří různé turistické aktivity. (Kokaisl: 2009, str. 52) V rodinách, které se zapojily do rozvoje šetrného CR

v Banátu, je k dispozici ubytování, stravování a většinou také možnost zakoupení domácích produktů a výrobků v bio kvalitě (Merhaut: 12.3.2015, ústní sdělení).

3.6.4. Společnost českých krajanů

Banátští Češi se za celou dobu svého pobytu v Rumunsku neasimilovali s obyvateli hostitelské země, jako je tomu v jiných případech ve světě. S Rumuny se Češi vzájemně respektují, společně obchodují a udržují nekonfliktní vztahy. Kromě češtiny se na základních školách napříč českými vesnicemi vyučuje rumunština, takže je zcela běžné, že krajané mluví také plynule rumunsky. V současné době se sice česká komunita zmenšuje a hrozí jí zánik, ve všech šesti českých vesnicích však stále převládá české obyvatelstvo nad rumunským. (Merhaut: 12.3.2015, ústní sdělení)

„Izolovanost vesnic daná horským terénem napomáhala vytváření uzavřených komunit. (...) Nižší životní standard okolí a jeho odlišné náboženství i jazyk přispívaly k udržení českého národního povědomí krajanů“ (Vaculík: 2009, str. 165-166). Čeští krajané si díky tomu dosud uchovali svůj mateřský jazyk⁷, silně zakořeněnou katolickou víru, tradiční hospodářský způsob života a kulturu.

Zároveň však platí slova Ivo Dokoupila (Kosmopolis – Speciál: 2010, online video): *„Krajské vesnice se mění a velký vliv na to má televize a moderní způsob života, který sem proniká po roce 1990 prostřednictvím médií a reklamy. Konzumní tlak je tak silný, že krajané tomu můžou jenom těžko odolávat. Naopak turisté tady hledají starou vesnici, takovou, jaká byla u nás kdysi dávno, a vytvářejí jakýsi protitlak. Oni jsou ti, kteří chtějí, aby tady zůstalo všechno po staru, protože to je to, co je láká a co tady obdivují.“*

3.7. Kulturní zvláštnosti, tradice a zvyky

„V českých vesnicích na jihu rumunského Banátu se dodnes dochovaly zbytky tradiční české materiální a zvláště duchovní kultury, jejíž projevy byly ještě nedávno velmi živé a intenzivní. V určitých případech se zde dodnes udržují některé tradiční zvykové a obyčejové jevy a prvky, které ve staré vlasti již dávno zanikly.“ (Tradice: 2010, online)

⁷ V jednotlivých vesnicích se nářečí liší podle toho, z jakých oblastí Čech krajané přicházeli

„Lidová kultura české menšiny v rumunském Banátu je generacemi dodržovaný a zkušenostmi vybroušený unikátní soubor duchovních hodnot. Zachování těchto hodnot je základem identity každého národa.“ (Kresová: 2012, str. 57) *„V tomto lidovém prostředí se lidová tvorba předávala dalším pokolením“* (Gesce: 2008, str. 98). Kresová (2012, str. 57) však připouští, že lidové tradice nyní podléhají velkým změnám.

„Je samozřejmé, že první čeští kolonisté si s sebou přivezli vlastní folklór z oblasti svého původu, ale časem, ve vytrvalém boji s přírodou a také kvůli novým denním starostem se mnohé prvky z jejich originálního folklóru pozapomněly a vytratily. Zato si ale banátští Češi vytvořili nový, specifický folklór, obohacený folklórem sousedních etnik: Rumunů, Srbů, Maďarů a Němců (...).“ (Gesce: 2008, str. 98)

V Banátu dosud přežívají katolické tradice (Tradice: 2010, online). Ty mají svůj rituál a předpis, a přes to dle Dokoupila (14.3.2015, ústní sdělení) *„nejede vlak“*. Ačkoliv se náboženské tradice a zvyky v jednotlivých vesnicích liší, podle staletého scénáře se všude chodí každou neděli do kostela, během roku se slaví Velikonoce, dožínky, posvícení či Vánoce. S náboženstvím jsou rovněž spojeny všechny rodinné obřady. V poslední době se rozvíjí snahy o obnovu tradic a některých konkrétních událostí.

Vedle katolických tradic přežívá i tradiční způsob života autentické české vesnice. Příkladem je stále víceméně primitivní způsob hospodaření, ruční setí obilí, *„orba jednoradličným pluhem či ruchadlem“* (Historie: 2015, online), tradice mletí mouky na vodních mlýncích, pečení chleba, výroba domácích sýrů a másla, šípkové marmelády, švestkových povidel, výroba chebdinového sirupu, pálení slivovice, či tzv. „táčky“⁸.

3.7.1. Jazyk

I přes dlouholeté odloučení od své mateřské země si krajané *„zachovali mateřský jazyk, kterým vždy manifestovali svou identitu. Základní jazykový ráz všech vesnic je čistě český, bez stopy moravského nářečí.“* (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 33)

Všeobecně, a to bez stylového či citového rozlišení a bez znalosti spisovných českých ekvivalentů, se zde podle Svobody a Dokoupila (2002, str. 34) *„používá celá řada archaických výrazů, ať už kdysi dávno přejatých z němčiny: luft (vzduch), numero*

⁸ jít „na táčky“ = jít „na besedu“; výraz pro přátelské posezení a klábosení

nebo zkomolené lumero (číslo), ksicht (obličej), krchov (hřbitov), hadry (šaty, látky), koštovat, šmakovat, vinšovat, atd.; či archaismů čistě českých: hory (doly), stolice (židle), duše (osoby), národ (lidé), namučit se (nadřít se). Dále dosud převládají archaismy hláskoslovné, např. v předponě vej- místo vý- (vejchod, vejklad, vejbor, vejheň), ou- na začátku slova proti spisovnému ú- (ouřad, outrata), vo- proti spisovnému o- na začátku slova (vokres, vobec, vosum), v samohláskových skupinách stř- se nevyslovuje počáteční s- (tředa, třecha, třevíce, třílet, tříkat), zvláště na začátku slova vypadá počáteční h- (řích, řeben, vizdat, loh); zjednodušují se i jiné souhláskové skupiny (křivánek, dolek, zláštní), některá slova se v samohlásce odlišují kvantitou, která se dluží (póle, dólu, spólu, na kráji, céra, dlouho žíli), krátí (muj, mužeš, meno, neni), v jednom slově se první samohláska dluží a druhá krátí (zéli, péři, bóži, Jéžiš).“ Řeč krajanské mládeže je však dnes již pod značným vlivem rumunštiny. (Merhaut: 12.3.2015, ústní sdělení)

3.7.2. Architektura

Architektura českých vesnic „vypadá při pohledu zvenčí typicky staročesky, jejich interiéry jsou však vybaveny v rumunském vesnickém stylu“ (Kokaisl: 2009, str. 12). Stavby jsou téměř výlučně lidové, výjimku tvoří pouze objekty církevní – kostely. „Přes zdánlivou různorodost platí obvyklé zásady, které ovlivňují lidovou stavební tvorbu (tradice, přírodní podmínky, v místě dostupné stavební materiály, účel objektu). V menší míře se uplatňují také vlivy okolí – např. „romanizace“ staveb (kachlíkové obklady, způsob malby, specifika okenic). Z hlediska techniky jsou stavby trojí: dřevěné, hliněné a zděné.“ (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 110)

Obr. 15: Příklad romanizované stavby v Gerníku

3.7.3. Vybrané svátky a tradice v regionu

Níže jsou uvedeny vybrané katolické svátky a s nimi spojené tradice, se kterými se lze v Banátu setkat i v současnosti. *„Některé obřadní slavnosti a zvyky však už vymizely (tříkrálová koleda, předvánoční obchůzkové zvyky na Barboru, Mikuláše a Lucii), jiné procházejí velkým úpadkem (masopustní obyčeje)“* (Historie: 2015, online).

Jak již bylo zmíněno, v každé vesnici se průběh svátků, tradic a zvyklostí liší. Pro popis průběhu konkrétních a dodnes se držících svátků si autorka vybrala Gerník.

3.7.3.1. Postní období

V katolických vesnicích se po dlouhá desetiletí až staletí drží postní období, v nichž se nepořádají zábavy, netančí se a dodržují se určitá omezení týkající se stravy (Zásady chování: 2003, online). Jedná se o tyto termíny:

- v období Vánoc („na koledu“)
 - od první adventní neděle do druhého svátku vánočního,
- v období Velikonoc („Červených svátků“)
 - od Popeleční středy (sedmá před Velikonocemi) do Bílé soboty,
- v období Svatodušních svátků
 - od úterý (po sedmé neděli od Velikonoc) do dožíněk.

3.7.3.2. Pouť do Čiklavy

Podle Kokaisla (2009, str. 37) je pouť do Čiklavy nejvýznamnější náboženskou slavností, která se každoročně koná 15. srpna v den svátku Nanebevzetí Panny Marie. Pouti se účastní Češi žijící napříč všemi vesnicemi v Banátu.

„Dříve byla údajně jedinou možností, jak se mohli všichni banátští Češi setkat. Kromě toho posilovala etnické uvědomění a zároveň pomáhala v integraci, jelikož během cesty Češi navazovali kontakty navzájem a cestou se potkávali i s Rumuny. Navazovali také kontakty obchodní – z jedné vesnice poskytlí výměnou za něco jiného zemědělské plodiny jiné vesnici, která o ně měla kvůli neúrodné půdě zájem, domlouvaly se svatby. Někdo pouť absolvuje pěšky, jiní autobusem či jinou dopravou.“ (Kokaisl: 2009, str. 37)

3.7.3.3. Masopust

Období hodování a hýření před Velikonocemi. „Převážně v masopustním období se konaly „veselky“ (...)“, taneční zábavy, zabijačky (Historie: 2015, online). Masopust je tří až čtyřdenní lidový svátek, který se „slavil ve dnech předcházejících Popeleční středě, kterou začíná 40denní půst před Velikonocemi. Protože datum Velikonoc je pohyblivé, byl pohyblivým svátkem i masopust.“ (Masopust - základní informace: 2004, online)

Masopustní zábava začínala v neděli, v létě se tancovalo přímo na návsi, v zimě v kulturním domě a tanec se častokrát protáhl až do rána. „Také masopustní pondělí probíhalo ve znamení zábavy a tance.“ (Masopust - základní informace: 2004, online) V Gerníku se konal tzv. „ženatý bál“, kde tancovali pouze vdané ženy a ženatí muži. V úterý býval „svobodný bál“, na kterém tancovali svobodní. Ten trval už jen do půlnoci, protože po ní přišla Popeleční středa, a začal půst. Nesmělo se tancovat, zpívat, hodovat. S tím souvisí také změna kroje, místo bílého kroje s červenou vrchní sukni („vrchničkou“) a různým zdobením se nosí kroj tmavý. (Folklorika: 2014, online video)

Na Gerníku se masopust obnovuje. Trvá sice už jen den, jde se do kostela na mši, ženy se obléknou do masopustního kroje, a večer probíhá tancovačka. Před samotným masopustem se organizují setkání a nacvičují se tance. Původním záměrem obnovy této tradice bylo předání lidových tanců, písní a tradice mladším generacím. Zároveň je to přitažlivá atrakce pro turisty. (Folklorika: 2014, online video)

Podle místního knihovníka je v současné době „masopustní bál na Gerníku jediný, na který se místní ženy ještě oblékají do krojů“ (Folklorika: 2014, online video).

Obr. 16: Masopustní tancovačka

3.7.3.4. Velikonoce

Velikonoce, neboli „červené svátky“ jsou v Banátu „největšími křesťanskými svátky a probíhají zde v duchu starých katolických tradic. Babičky oblečou historické kroje, ostatní to nejlepší oblečení a celý týden před Velikonocemi všichni žijí jen křesťanskými tradicemi.“ (Velikonoce v Banátu: 2015, online)

Jak probíhají typické Velikonoce, popisuje Ivo Dokoupil (Kuba: 2009, online): „Velikonoce v Banátu začínají Květnou nedělí, kterou provází svěcení kočiček. Podle křesťanské tradice v tento den vjel Ježíš do bran Jeruzaléma, kde později našel svou smrt. Na Zelený čtvrtek, což je připomínka poslední večeře, přijíždí do českých vesnic z údolí Dunaje český farář. Průvod věřících se vydává na pouť kolem kostela. Celé procesí zpívá a třikrát obchází kostel, aby tímto magickým způsobem bylo přivítáno jaro.“

„Na Velký pátek každý kluk vyráží s řehtačkou, bumbačkou a klapačkou. Bumbačky, podivné rachotící dřevěné skříňky s klikou, se nikde jinde než v Banátu nedochovaly. Každý z těchto zvláštních nástrojů používá jiný mechanismus, jejich úloha je stejná – vyluzovat co největší rámus, aby ho slyšela celá vesnice. Řehtá se od sedmé ranní a pak se prochází vesnicí vytrvale sem a tam každou hodinu.“ (Kuba: 2009, online)

Obr. 17: Velikonoční řehačka

„Křížová cesta na Velký pátek patří v Banátu k nejkrásnější velikonoční podívané. Slavnostně oblečené procesí stoupá do strmého kopce, který je připomínkou Ježíšova utrpení na kříži. Bílá sobota je den ticha, kdy byl Ježíš zabalen do bílého plátna a uložen

do hrobu a nedělní Boží hod je den koledníků, kteří krajinou roznáší dobrou zvěst: Ježíš vstal z mrtvých. Po vesnicích chodí skupinky koledníků, zpívají velikonoční koledy a dostávají od hospodářů vajíčka nebo peníze.“ (Kuba: 2009, online)

Obr. 18: Křížová cesta na Velký pátek v Gerníku

Dle Dokoupila (Kuba: 2009, online) se „pomlázky už nepletou, i když je všichni znají, takže se zdá, že tento zvyk zanikl teprve nedávno. Na velikonoční pondělí bývá slavnostní mše a bývá zvykem chodit na „táčky“ k příbuzným. Večer začíná velikonoční tancovačka, která bujarým veselím ukončuje půst a střídmost velikonočních svátků.“

3.7.3.5. Posvícení

Posvícení probíhá v jednotlivých vesnicích různě, jeho termín je však pevně stanoven podle data vysvěcení místního kostela:

- Svatá Helena – na sv. Václava (28. září),
- Gerník, Eibentál a Šumice – na sv. Havla (16. října),
- Bígr – týden po sv. Havlu,
- Rovensko – na sv. Martina (11. listopadu).

„Případne-li svátek příslušného světce na pondělí, úterý nebo středu, slaví se posvícení v neděli a v pondělí tuto středu předcházející.“

Případne-li svátek příslušného světce na čtvrtek nebo pátek, slaví se v neděli a v pondělí následující.“ (Tradice: 2010, online)

Součástí tradičního posvícení je také taneční zábava, která „na Gerníku a Rovensku dříve trvala od sobotního večera až do úterního rána“. Slaví se mimo jiné úspěšné ukončení polních a sezónních prací. Z různých zvyků, které se s posvícením pojily, se dodnes udržela především tradiční tancovačka. (Tradice: 2010, online)

3.7.3.6. Dožínky

Pevně stanovené datum mají dožínky pouze ve Svaté Heleně. Slaví se na svátek sv. Heleny, v neděli nejbližší 18. srpnu. „V jiných vesnicích jsou dožínky svátkem pohyblivým a vyhlašuje je farář k ukončení žňových prací.“ (Tradice: 2010, online)

Dožínky začaly v době, kdy se sklídilo všechno obilí z polí. Byla to slavnost spojená s radovánkami na oslavu ukončení sklizně. Na dožínky probíhala v kostele mše a večer následovala tancovačka. Do té doby se držel půst, podle místního knihovníka se „gerničtí předkové zařekli, že nebudou v té době tancovat, protože by jim mohlo hromobití zničit úrodu“ (Merhaut: 12.3.2015, ústní sdělení).

3.7.3.7. Vánoce („koleda“)

Marie Klepáčková (Novák: 2014, online) popisuje průběh Vánoc. „Na Štědrý den odpoledne je v v Gerníku, Svaté Heleně a Eibentalu mše.“ Na té zpívají děti, které jdou po bohoslužbě s drobnými dárky domů. Tentýž den se do kostela ještě jednou, hodinu před půlnocí na půlnoční mši. „Na mši se jde i na Boží hod, v 10 dopoledne. Teprve po ní byla vždy snídaně – kafe vařené z mléka a k tomu makové nebo ořechové buchty.“

„Na svátečním stole nebývají u Čechů v Banátu smažený kapr ani bramborový salát. Kromě sulcu tam jsou například „sarmi“ (závitky ze zelného listu plněné mletým masem). Na Boží hod odpoledne a večer se chodívá ke kmotrům a dalším příbuzným na kus řeči. Od půlnoci pak chodí skupiny mladých, starších i dětí na koledu. Ne, aby v každém stavení něco dostali, ale aby popřáli sousedům a známým hezké Vánoce. Koledníkům hospodyně nabízejí koláče a cukroví a hospodáři zase svažené víno, nebo domácí slivovici. K té potom k zakousnutí i něco slaného, třeba domácí klobásy.“ (Novák: 2014, online)

3.7.4. Taneční zábavy

Taneční zábavy se podle serveru Prázdniny u krajanů (Tradice: 2010, online) konají v současnosti pouze na Gerníku v těchto obdobích:

- na posvícení – 16. října,
- na Štěpána - 26. prosince,
- na Silvestra - 31. prosince,
- na Nový rok - 1. ledna,
- na Velikonoční pondělí - pohyblivý svátek,
- na masopust – pohyblivý svátek,
- na dožínky - pohyblivý svátek.

Obr. 19: Na tancovače

3.7.5. Rodinné obřady

3.7.5.1. Svatba

Velmi významnou událostí nejen rodinného, ale i vesnického života je svatba. „Při této příležitosti se koncentruje celá řada staročeských obřadních a zvykových forem a norem: promluvy („svatební řeči“), družby, námluvy, svatební průvod, požehnání rodičů snoubencům, zdobení a třesení „stroměčku“, vybírání na „kolíbku“, čepení nevěsty, tradiční svatební písně.“ (Tradice: 2010, online) V jednotlivých vesnicích se přitom podle Kresové (2012, str. 22) při svatebním obřadu udržují různé zvyky.

Obecně lze říct, že svatba je největší událostí ve vsi. Účastní se jí nejen všichni obyvatelé vesnice, ale také široká rodina ze strany obou manželů. „*Svatba je obřadem velice živým, bohatým a složitým*“ (Kresová: 2012, str. 22). „*Odklon od tradičních forem české svatby se v poslední době projevuje jen v oblečení nevěsty, některých svatebčanek a družiček, které již odkládají tradiční lidový oděv*“ (Tradice: 2010, online).

„*Veselky*“ se konají především v masopustním období, kdysi výlučně v domě nevěsty, zhruba od poloviny 20. století v kulturním domě, jen ve Svaté Heleně se k tomuto účelu po rumunském vzoru staví z prken a větví zastřešené „šátro“ (z maďarského sátor, tzn. stan). Ještě nedávno izolované české vesnice dnes již přestávají být endogamní, přibývá sňatků mezi obyvateli českých sídel i sňatků národnostně smíšených, zvláště v Eibentálu a Bígru, o městských sídlech ani nemluvě“ (Tradice: 2010, online).

Podle gernického knihovníka (Merhaut: 12.3.2015, ústní sdělení) už svatby nebývají takové, jako kdysi. Jednak proto, že počet obyvatel vesnice je několikanásobně nižší, jednak proto, že mladí si už tolik na tradice a zvyklosti nepotrpí.

3.7.5.2. Narození dítěte

K těm rodinným obřadům, které se ale v českých vesnicích udržují, patří obyčejně vztahující se k narození dítěte. „*Období těhotenství přinášelo ženě privilegovanější společenské postavení a všichni v jejím okolí jí pomáhali*“ (Kresová: 2012, str. 18). Do dnešních dnů si krajané udrželi také tradici křtu, při kterém jsou důležitou součástí kmotři. Porody kdysi probíhaly za přítomnosti porodní báby porody doma. Dnes ženy běžně rodí v porodnici v nejbližším městě. (Merhaut: 12.3.2015, ústní sdělení)

3.7.5.3. Pohřeb

Kromě tradičně probíhajících pohřbů se ve vesnicích dodržuje také poslední rozloučení se zesnulým, kdy jde s rakví celý průvod od nebožtíkova domu přes celou vesnici až na hřbitov. Po pohřbu se drží doba smutku, která „*v případě úmrtí nejbližšího rodinného člena trvala celý rok*“ a byla to doba, po kterou se pozůstalí nesměli účastnit žádných zábav a svateb. (Kresová: 2012, str. 47)

3.7.6. Festivaly

3.7.6.1. Folklorní festival české kultury

Významnou kulturně-společenskou událostí, do které byly zapojeny všechny české vesnice, byl od r. 1989 folklorní festival české kultury, jehož zatím poslední ročník se konal v r. 2011 a podle krajanů se nedá předpokládat, že by tradice pořádání festivalu pokračovala (Bouda: 8.3.2015, ústní sdělení). „*Se svým kulturním programem se představovaly soubory ze všech sídel s většími českými komunitami, takže kromě jiného měla tato akce význačnou stmelující funkci a přispívala tak k utužení národního vědomí.*“ (Svoboda a Dokoupil: 2002, str. 99)

3.7.6.2. Festival Banát

Festival Banát volně navazuje, či spíše nahrazuje tradici krajanského folklorního festivalu konaného od r. 1989 až do r. 2011. Obsah Festivalu Banát je však zcela odlišný – ačkoliv jsou jeho součástí folklorní krajanská vystoupení, jde o „*čtyřdenní dovolenou plnou hudby, pohody, přátelství a sblížení s místní kulturou*“ (Expedice Banát: 2014, propagační brožura). Dle Dokoupila (Dobrá práce s jasným cílem: 2014, online): „*první rockový festival české hudby v Banátu jsme společně s pár nadšenci organizovali v r. 2009, pozvali jsme tam kromě jiných skvělých muzikantů i kapelu MIG 21. Teď se organizování chopili mladí nadšenci z penzionu U Medvěda, kteří festival organizují v Eibentále a dělají to stále lépe. Kromě reklamy pro Banát, která je v dnešní době obrovského výběru pro turisty ohromně důležitá, má festival neocenitelný výchovný vliv na krajany. Klukům z Eibentálu se totiž podařilo do organizace festivalu zapojit celou vesnici, a lidé se tak během festivalu naučí spoustě marketingovým dovednostem, ke kterým by jinak nepřišli.*“ Podle organizátora Slaného (Gartnerová: 2013, online): „*Loňský ročník festivalu navštívilo téměř 800 návštěvníků⁹. Pro zezачátku spíše nedůvěřivé místní to byl sice šok, ale příjemný. „Místní zjistili, že je to skvělá příležitost, jak si přivydělat. (...) Lidé tam loni nechali odhadem 1,5 mil. Kč, což je pro místní, kde je nezaměstnanost až 50 %, ceny stejné jako v ČR a průměrný plat přibližně 150€, obrovská pomoc.*“

⁹ Vzhledem k velikosti a charakteru vesnice je kapacita festivalu omezena na 777 návštěvníků (Objednávka: 2015, online)

3.7.6.3. Roker's Challenge Festival

Rockový festival, který v Gerníku pořádají již od r. 2009 Rumuni. Festival zpravidla trvá dva dny, většinou v pátek a sobotu na začátku května. Podle gernického knihovníka je to vítaná událost i mezi místními obyvateli, protože mají zisky nejen z ubytování jednak kapel, jednak účastníků festivalu, ale zároveň mají možnost prodat své produkty. Krajanům festival velmi pomáhá, protože se prostřednictvím něj o Gerníku dozví široká veřejnost nejen v Rumunsku. (Merhaut: 12.3.2015, ústní sdělení)

4. Empirická část

4.1. Základní výzkumné otázky a předpoklady

Základní výzkumné otázky, na které byly prostřednictvím rozhovorů hledány odpovědi, byly zvoleny tak, aby na ně mohly reagovat tři různé segmenty. Podle těchto východisek byly modelovány otázky do řízených rozhovorů.

Z hlediska percepce krajanů:

- *Jsou turisté dostatečným zdrojem příjmů pro krajany, kteří se zapojili do CR?*
- *Vyhledávají turisté období konání tradičních místních svátků a událostí, nebo jezdí bez ohledu na ně?*
- *Jaké jsou největší problémy při udržování původních tradic?*

Z hlediska percepce turistů:

- *Jaké jsou hlavní důvody pro návštěvu českých vesnic v Banátu?*
- *Využívají turisté služby poskytovatelů v CR (autobusová doprava, zájezdy)?*
- *Jsou ceny a kvalita nabízených služeb v českých vesnicích odpovídající?*

Z hlediska percepce koordinátora rozvoje šetrného cestovního ruchu v Banátu:

- *Může agroturistika/agroturismus a příjmy z nich reálně zpomalit vylidňování českých vesnic a zanikání tradiční kultury?*
- *Nakolik jsou služby poskytované subjekty v CR vyhledávané?*
- *Jak to aktuálně vypadá se snahami o obnovu tradic?*

4.2. Sběr informací a průběh šetření

Empirická část této bakalářské práce je zpracovaná na základě kvalitativního výzkumu, který probíhal prostřednictvím řízených rozhovorů. Během výzkumu vzniklo celkem 11 rozhovorů – 8 z nich s muži, 3 se ženami.

Charakteristika informátorů - krajanů

Řízené rozhovory s krajanami vznikaly po předchozí domluvě vždy online přes skype.

Jedná se o 5 osob ve věku od 30 do 58 let:

- Josef Bouda – ředitel ZŠ v Gerníku a spádové rumunské obci Padina Matei, předseda gernické MO DSSČR,
- František Kuska – zaměstnanec ve firmě Windig,
- Václav Nedvěd – nezaměstnaný, jako bývalý horník pobírá důchod,
- Marie Nedvěďová – nezaměstnaná,
- Josef Merhaut – obecní knihovník, místní „informátor“ a značkař.

Charakteristika informátorů - turistů

Řízené rozhovory s turisty vznikaly po předchozí domluvě vždy osobně. Každý z nich „zastupuje“ zvláštní segment turistů, kteří Banát navštěvují. Autorka si je vybrala účelně, aby mohla porovnat a analyzovat názory. Jejich jména jsou po předchozí domluvě s nimi anonymní a v odpovědích proto figurují pod zkratkami svých jmen.

Jedná se o 5 osob ve věku od 27 do 38 let:

- MG – provozní ředitel firmy se školním a kancelářským nábytkem, SŠ vzdělání s maturitou, Banát navštívil 2x - v r. 2012 a 2013 na motorce,
- SG – na mateřské dovolené, VŠ vzdělání ukončené titulem Bc. na Báňské univerzitě v Ostravě, Banát navštívila 2x - v r. 2012 a 2013 na motorce,
- EH – dispečerka kamionů, VŠ vzdělání (obor Etnologie) ukončené titulem Mgr. na MU Brno, Banát navštívila 1x jako dobrovolník v r. 2013,
- JH – vyučený kuchař s maturitou, Banát navštívil 2x - v r. 2013 a 2014 jako turista,
- RP – klempíř a pokrývač, vyučený stavební klempíř, Banát navštívil 1x - v r. 2014 na motorce.

Charakteristika informátora – koordinátora rozvoje šetrného CR

Velmi kompetentní osobou v této oblasti je koordinátor (dříve) rozvojové pomoci a (v současnosti) rozvoje šetrného CR v Banátu, koordinátor rozvojové pomoci na Ukrajině ze společnosti Člověk v tísni, reportér, fotograf, cestovatel, průvodce, Mgr. Ivo Dokoupil. Ivo Dokoupil, který pod záštitou Člověka v tísni veřejně vystupuje v médiích, na osobní schůzku a rozhovor bez váhání přistoupil a poskytl autorce fotografie Banátu ze svého archivu.

Charakteristika řízených rozhovorů

Rozhovory vznikaly ve velmi příjemné a přátelské atmosféře prostřednictvím skype hovoru nebo osobního setkání, přičemž informátoři vždy reagovali na všechny otázky. V rámci jednotlivých výzkumných otázek bylo informátorům kladeno několik podotázek vztahujících se k dané problematice.

Otázky k řízeným rozhovorům zahrnují několik prolínajících se oblastí:

- kulturní zvláštnosti, tradice a zvyky,
- agroturistika a rozvoj šetrného CR,
- poskytované služby turistům.

Scénář otázek je uveden v přílohách.

4.3. Výsledky šetření

4.3.1. Z hlediska percepce krajanů

Turisté jako zdroj příjmů pro krajany

V rámci první výzkumné otázky Jsou turisté dostatečným zdrojem příjmů pro krajany, kteří se zapojili do CR? bylo zjištěno, že z pěti oslovených se do rozvoje šetrného CR zapojili tři krajané. Na následující otázky tedy odpovídali pouze oni.

Tito tři informátoři (respektive oni a jejich rodiny) nabízí standardně ubytování a stravování a to nejen ve vlastním domě, ale i všude tam, kde je to možné a kde je zrovna místo. Pokud je po ubytování větší poptávka, než je nabízená kapacita u jednotlivých

ubytovatelů, nastává mezi obyvateli vesnice domluva, že si turisty vezmou na ubytování ti, kteří jsou zrovna volné pokoje. Pak už záleží jen na turistech, zda se rozhodnou pro ubytování i stravování u „náhradní“ rodiny, či se budou stravovat u původních ubytovatelů. Ačkoliv si například místní knihovník termíny ubytování a počty turistů pečlivě zapisuje do diáře, nikdy si je přesně nespočítal. Všichni informátoři však odhadují, že **za sezónu mohou ubytovat okolo stovky turistů**. Ve většině případů se přitom jedná o Čechy. Není výjimkou, že se k nim pravidelně vrací, často i několikrát do roka. Příkladem jsou motorkáři, kteří mají vyhovující zázemí u místního knihovníka, který jim vychází v mnoha věcech vstříc a navíc má k dispozici dílnu a parkoviště ve dvoře.

Na otázku, proč se turisté do Gerníku (případně ke konkrétním rodinám) vrací, odpověděli krajané, že **se jim tam líbí, cítí se dobře, s krajany se spřátelili, s nabízenými službami a vším okolo jsou spokojeni**.

Všichni krajané poskytující služby turistům se svorně shodli na tom, že **turisté jednoznačně nejsou a asi ani nikdy nebudou dostatečným zdrojem jejich příjmů**. Protože jsou všichni tři zaměstnaní, jejich hlavní finanční zdroje plynou především z práce. Jako vedlejší vítaný přivýdělek jim slouží **prodej drobných domácích produktů - sýrů, másla, marmelád, pálenek, či medu**, které turisté s oblibou nakupují. Turistika je podle nich „dobrá pomůcka“, ale vzhledem k tomu, že je to **pouze sezonní příjem**, celý rok z toho nevyžijí. **Každý z oslovených krajanů má ještě další aktivity spojené s drobným výdělkem**. Například zaměstnanec firmy Windig pomáhá sousedům ze vsi, kteří už na svou práci nestačí nebo nemají auto či traktor, s odvozem a dovozem různých věcí, se dřevem, nakládáním sena, atd. Zároveň přiznává, že toho někdy naslibuje tolik, že to sotva zvládá. Gernický knihovník kromě výše zmíněného působí jako místní průvodce, informátor a značkař, a za to podle jeho slov občas dostane pár korun. Ředitel ZŠ v Gerníku a sousední vesnici Padina Matei si v rámci svého zaměstnání vydělá na místní poměry trochu víc, než ostatní. Přesto se však při práci stará o turisty, o nově vznikající muzeum v Gerníku a pěstuje včely.

Na otázku, zda by se dokázali bez turistů obejít, odpovídají všichni, že ano, i když by to pro ně bylo těžké, protože už si zvykli na jakýsi standard. **Turisté jsou pro ně nejlepším a zároveň nejlehčím možným řešením, jak si vydělat peníze**. Místní knihovník by si musel pořídit víc zvířat, o které by se musel starat, aby je mohl později

prodat. Ředitel ZŠ si myslí, že si krajané začínají dovolovat, co si dřív nedovolovali – ať už jde o mobily, počítače, internet. Tyto „moderní výtobytky“ má dnes na Gerníku téměř každý, ale mnoho z nich si na to sotva vydělá. Kdyby přestali turisté jezdit a on neměl tak dobrou práci (s přihlédnutím k tomu, že v gernické škole je aktuálně pouze 9 dětí), zvažoval by odchod do Čech. Na druhou stranu je velmi spokojený s tím, jak je to v současné době a nedokáže si představit, že by někde začínal „od nuly“ a pracoval 8 hod denně „někde za pásem“. **Všichni se proto snaží stále něco zlepšovat, učit se a inovovat tak, aby se u nich cítili turisté dobře a aby se vraceli.**

Zbylí dva informátoři, smíšený česko-rumunský manželský pár, se do rozvoje CR v destinaci nezapojili. Jejich důvody jsou různé, musí se starat o staré nemocné rodiče a **zůstali doma sami bez dětí, které se odstěhovaly za prací do Čech.** Tento pár však patří mezi typické sedláky, o turistiku neprojevují zájem, vlastně je to ani nenapadlo – **starají se nejen o rodiče, ale především o dobytek** (v době rozhovoru měli 2 krávy – jalovici a stelnou krávu, 3 velká prasata, 10 selat, 50 slepic, 2 koně, kočky a pár psů) **a o pole, která musí obhospodařovat, aby se užívali.** Oba jsou nezaměstnaní, jako bývalému horníkovi chodí jednomu z nich od r. 2002 důchod. Přátele z řad turistů si však našli i oni, především mezi dobrovolníky z České republiky, kteří krajanům jezdí pravidelně pomáhat. A ačkoliv jsou nezaměstnaní a kromě jednoho důchodu nemají žádný příjem, i oni mají počítač s internetem a prostřednictvím skype či Facebooku jsou se spřátelenými dobrovolníky, turisty a svými dětmi v kontaktu.

Vliv kulturních akcí na návštěvnost

Druhá výzkumná otázka zní: Vyhledávají turisté období konání tradičních místních svátků a událostí, nebo jezdí bez ohledu na ně?

Podle krajanů **je hlavní turistická sezóna během léta.** V tomto období se v Gerníku kromě dožínek na konci srpna nekonají žádné kulturní události. Podle ředitele ZŠ **turisté jezdí už od 1. května a kromě hlavní letní sezóny ještě na Silvestr, masopust a Velikonoce.** V těchto třech obdobích se v Gerníku mimo jiné konají taneční zábavy a CK Kudrna do Banátu pořádá **tematické zájezdy.** A právě **díky nim jsou přítomni turisté, sami od sebe se na tyto akce vydají jen velmi zřídka.** Výhodu tematických zájezdů CK Kudrny spatřují krajané v tom, že ačkoliv je to spíš jakýsi

pochod z vesnice do vesnice, který si turisté sice užijí, ale příště už přijedou sami nezávisle na organizaci a pevném termínu. Díky silvestrovskému zájezdu CK Kudrny turisté ožijí zimní, smutnou a liduprázdnou vesnici. V souvislosti s tím se krajané shodují také na tom, že **at' přijedou turisté kdykoliv, vždy vesnici ožijí a rozveselí.**

Krajané si myslí, že **turisty nelákají ani tak kulturní události, jako samotné české vesnice.** Láká je především život, který byl v Čechách kdysi dávno, zaostalost, skutečnost, že ten tradiční vesnický život zůstal někde tolik let zachovaný, hezká příroda, krajina, čistý vzduch a upřímní lidé. Banát podle krajanů navštěvuje **zvláštní druh turistů, kteří hledají klid a dětství u babičky.**

Všichni se nezávisle na sobě shodují také na tom, že **kvůli turistům musí obětovat čas.** Jsou si však velmi dobře vědomi, že jestliže si chce člověk vydělat, není to zadarmo a nemůže na to nadávat, naopak. **Krajané se proto snaží, aby turistů jezdilo co nejvíc, aby byli spokojení a své zážitky případně šířili mezi své kamarády.** Ačkoliv mají všichni informátoři své hospodářství, **když přijedou turisti, musí se starat o ně, bez ohledu na to, jaká na ně čeká práce.** V tomto směru jsou jim velmi nápomocné manželky, které se turistům věnují a připravují pro ně kvalitní domácí stravování.

Problémy při udržování původních tradic

Třetí a zároveň poslední výzkumná otázka pro krajany zní: Jaké jsou největší problémy při udržování původních tradic?

Podle ředitele ZŠ, který je zároveň předsedou MO DSSČR, stará se o budování místního muzea, organizuje, uvádí a zároveň zabezpečuje financování různých bálů a zábav ze zdrojů MO DSSČR v Gerníku, **by se měly tradice alespoň zachovávat, protože obnovovat už půjdou jen těžko.** Hlavní problém podle něj spočívá v tom, že **není, kdo by to dělal.** Dřív se o kulturní dění a tradice starala mládež, té však v současnosti jednak není mnoho, jednak ji lze jen těžko donutit k tomu, aby si víc hleděla tradic a změnila svůj postoj.

Ještě v loňském roce fungoval gernický mládežnický soubor, který byl složen především z dětí navštěvujících ZŠ, a který nacvičoval jak tradice, tak zpěv a místní tance na nejrůznější folklorní akce včetně vystoupení na moderním Festivale Banát.

Některé děti však už ZŠ odchodily a nyní se kulturních akcí nemusí účastnit povinně a samotné je to nenapadne, nebo nechtějí. Ředitel ZŠ má obavu o to, aby se letos dal soubor vůbec dohromady. Možným navrhovaným řešením by bylo zapojení starších obyvatel Gerníku, což je však organizačně náročné. Podle ředitele ZŠ je problémem také to, že „*jsou všichni chytřejší, než by měli být*“. **Když se rozpadá nějaká komunita, je to problém, protože jeden nadává druhému, a čím je na Gerníku méně obyvatel, tím je to horší.** Obyvatelé se paradoxně nedokáží na ničem dohodnout a nic pořádně zorganizovat. Ředitel ZŠ zároveň cítí zlost na lidi, že se nesnaží a je jim to jedno. Podle něj by se například o festivaly měl člověk bít a ne odmítat je. Rok 2014 byl pozitivní v tom, že se na Gerníku vydařil masopust. Celá akce byla organizovaná, vesnice na to dostala peníze, místní ženy se oblékly do krojů, dokonce byli pozvaní lidé z Čech a ostatních vesnic, takže to mělo velký ohlas. Letos však na masopust nebyly finance, a celá akce byla poněkud chudší. **Navíc se většina žen už ani nechce převlékat do kroje.**

Obecně již nejsou kulturní akce, tancovačky, svatby, ani bály to, co bývaly dřív. Starší krajané si pamatují doby, kdy byla vesnice plná lidí, dětí a života, což se s dnešním stavem srovnat nedá. **Svět se podle krajanů modernizoval, což má vliv na průběh všech tradic a obřadů.** Rozdíl mezi bujarými oslavami v minulosti a dnes je především to, že **kdysi nemuseli krajané chodit do práce, na rozdíl od současnosti.** Zaměstnanec firmy Windig je zároveň členem místní kapely a v posledních letech vnímá, že už je na akce nezve tolik pořadatelů jako dřív, protože jim stačí, když si pustí jejich CD a kapela tam fyzicky být vůbec nemusí.

MO DSSČR nicméně na obnovu, potažmo udržování tradic v českých vesnicích finančně přispívá. V Gerníku za finanční podpory MO DSSČR funguje například Setkání rodáků, na které se zvou nejen rodáci žijící v Čechách, ale také potomci Čechů, kteří migrovali do Ameriky.

4.3.2. Z hlediska percepce turistů

Důvody návštěvy Banátu

První výzkumná otázka zní: Jaké jsou hlavní důvody pro návštěvu českých vesnic v Banátu?

Turisty láká návrat v čase, místní zvyky a prostý život krajanů. Dalšími důvody pro návštěvu českých vesnic v Banátu je mentalita zdejších lidí, to, že jsou všichni příjemní a v pohodě, dále příroda, atmosféra místa, žádný stres a shon, pokora, zklidnění. **Celkově je to pro turisty fascinující zážitek.** Z odpovědí také vyplývá, že nikde v Rumunsku to není tak krásné jako právě v českých vesnicích. Rozdíly mezi českými starousedlíky a obyvateli Rumunska jsou podle turistů velké. Všichni z dotazovaných by chtěli do Banátu vyrazit znovu.

Ani jeden z dotazovaných turistů se v Banátu nezúčastnil žádné tradiční události ani svátku. Jeden z turistů zažil nedělní trh v Gerníku, který probíhá vždy poslední neděli v měsíci a kdy se do vsi sjíždí Rumuni z okolních vesnic, aby s krajany obchodovali se zvířaty nebo jiným, především spotřebním zbožím. Jedna z turistek se zúčastnila tradiční nedělní mše v gernickém kostele, ale po chvíli odešla, protože ji to nebavilo. **Nedá se říct, že by turisty události typu masopust, Velikonoce, posvícení nebo Silvestr vyloženě lákaly,** ale kdyby při svých cestách do Banátu natrefili náhodou na období, ve kterém se nějaká událost odehrává, jistě by se rádi zúčastnili. Ne však cíleně.

V souvislosti s tím autorku zajímal také názor turistů na Festival Banát. Žádný z dotazovaných se jej zatím nezúčastnil, dva z pěti to však velmi láká. Podle nich je **Festival Banát dobrý nápad, který spojuje příjemné s užitečným** – jednak přiláká turisty, jednak dá krajanům možnost si vydělat. **Výběr kapel podle dotázaných nehraje žádnou roli, jde především o atmosféru festivalu ve zdejších podmínkách.** Ostatní tři turisty Festival neláká ani stylem muziky, ani ničím jiným.

V rámci další podotázky bylo zjišťováno, zda turisty pobyt v Banátu ovlivnil. Na ty z dotázaných, kteří pochází z vesnice a dětství prožili v přírodě a venkovských podmínkách, neměl pobyt v Banátu příliš velký vliv. **Nejeden z turistů však došel v Banátu k uvědomění.** Některým dal impuls k tomu vrátit se o trochu víc zpátky k přírodě, jiní si uvědomili a vděčí za to, jak se máme v naší společnosti dobře. Jeden z turistů například otevřeně říká, že mu Banát změnil život a ovlivnil jej především v přemýšlení. Pochopil, že ne všechno je potřeba dělat elektronicky. Spolu se svou ženou si pořídili kozy, začali dělat domácí sýry, místo křovinořezu používají kosu, pečou kváskový chleba a jsou šťastný.

Využití poskytovaných služeb cestovního ruchu

V rámci druhé výzkumné otázky bylo zjišťováno, zda: Využívají turisté služeb poskytovatelů v CR (pravidelná autobusová doprava z Čech přímo do Banátu, tematické zájezdy CK Kudrna)?

Z odpovědí turistů vyplývá, že **služeb poskytovatelů v CR v souvislosti s Banátem nevyužívají**. Čtyři z dotázaných navštěvují tuto oblast neorganizovaně, cestují buď ve skupině na motocyklech či autem. **Není problém vydat se na cestu do Banátu sám**, nebo využít některou z nabídek na cestu ve skupině, kterých je na internetu spousta. Cesta autobusem s dopravcem EH ExpresHruza je podle oslovených turistů nouzová varianta, kterou by ne každý z nich využil.

Jedna osoba využila nabídku neziskové organizace Brontosaurus a zúčastnila se organizovaného HELP CAMPu v Gerníku, přičemž volila cestu autem společně s organizátorem akce. Příště by se podle svých slov do Banátu vydala jistě sama bez ohledu na organizaci času a programu.

Ceny a kvalita poskytovaných služeb

Prostřednictvím poslední výzkumné otázky bylo zjišťováno, zda: Jsou ceny a kvalita nabízených služeb v českých vesnicích odpovídající?

Z odpovědí dotazovaných vyplývá, že **ceny nabízených služeb jsou velmi nízké. Turisté si pochvalují především standard a kvalitu pestré domácí bio stravy.**

Mezi dotazovanými jeden turista příliš nesouhlasí se zavedením cen za poskytované služby. Nelíbí se mu propagace Banátu, rozvoj agroturistiky, příliv turistů. Nejraději by viděl vesnici takovou, jaká byla ještě před deseti lety, s minimem turistů.

4.3.3. Z hlediska percepce koordinátora rozvoje šetrného cestovního ruchu v Banátu

Na začátek je důležité shrnout, jak se projektový manažer v rozvoji šetrného CR Mgr. Ivo Dokoupil v Banátu angažuje. Od r. 2003 se pod záštitou společnosti Člověk v tísni v českých vesnicích snaží rozvíjet šetrnou turistiku. Dřív stavěli vodovody, cesty,

snažili se o rozvoj podnikání, což však v současnosti funguje víceméně samo. Aktuální snahou je přicházet stále s novými věcmi – novými projekty. Pro krajanů se například pořádají školení, na kterých se učí, jak zakládat firmy či jak se chovat marketingově. Školení probíhají také pro hospodyňky, učí se například o bylinkách a výrobě trvanlivějších sýrů, než jsou zvyklé dělat. *„Klasický banátský sýr prodávají tak levně, že se jim to nevyplatí. Prodávat sýr je pro ně ztráta, ekonomicky to není efektivní, a ceny zvednout nemůžou, protože ta hladina je tak nastavená i u Rumunů. My vozíme do Banátu školitele, teď například ty sýraře, kteří je učí dělat pařený sýr v Rumunsku známý jako „kaškaval“. Je to pařený zavoskovaný sýr, který se dá prodat i za tři stovky, což je mnohem efektivnější.“* Se sýrem se začalo v r. 2014, ale podle Ivo Dokoupila trvá průměrně tři roky, než se někdo chytí, než si to vyzkouší, než uvěří tomu, že to má smysl. *„Pak se jeden chytí a už se to rozběhne samo. Tak to ostatně fungovalo i s nálepkami na marmelády, medy, apod., které jsme krajanům dávali na školeních. Dnes už krajané vědí, že s marmelády s nálepkou se prodávají daleko lépe než bez ní.“* A jak na závěr k tomuto tématu dodává, je to konstituční dlouhodobá práce. Hlavním cílem snah Ivo Dokoupila a Člověka v tísní je vytvořit pracovní místa, která budou dostatečně placená, aby přiměla krajanů v Banátu zůstat.

Vliv turismu na populaci a kulturu

První výzkumná otázka zní: Může agroturistika/agroturismus a příjmy z nich reálně zpomalit vylidňování českých vesnic a zanikání tradiční kultury?

Podle Ivo Dokoupila **jednoznačně ano, agroturistika a příjmy z ní mohou reálně zpomalit vylidňování vesnic a zanikání tradiční kultury.** To je také důvod, proč se v Banátu tak angažuje a proč to všechno dělá. Zároveň dodává, že **agroturistika není samospasitelná, nedělá žádné zázraky, nemůže zachránit celou vesnici, neživí každého,** protože ne každý se zapojil a ne každý se do ní může zapojit.

Agroturistika ale není pro všechny, a proto se jí snaží doplnit i o vedlejší služby, jako je právě prodej domácích produktů, či půjčování koňů turistům. Je to jakýsi vzorec fungování, princip, který byl vymyšlen v Německu. Výhoda je v tom, že **šetrná turistika nemá příliš mnoho požadavků na to, aby se krajané učili nové věci.** Pomůže se jim s marketingem, s tím, jak se chovat k turistům, vysvětlí se jim, že

turisté mají určitá specifika (například, že někteří z nich nejedí maso), a krajané jsou na to připraveni. **Šetrná turistika funguje tak, že příjmy z ní jdou přímo krajanům.** Nefunguje tam žádný zprostředkující činitel. Peníze zůstávají ve vesnici. Krajané se celý život snaží, dřou od rána do večera, a **prostřednictvím turistů si dost vydělají.**

Problémem však je, že **vydělané peníze krajané posílají svým dětem do Čech.** Jejich potomci, kteří z Banátu odešli, začínají v Česku „od nuly“ a nemají se ekonomicky moc dobře. Berou si hypotéky, úvěry, na což jim rodiče posílají peníze. Je to tedy dost kontraproduktivní, ačkoliv to nelze nijak ovlivnit. **Krajané musí zvážit sami, jak s penězi naloží.**

Z rozhovoru dále vyplývá, že **krajané jsou velmi spokojení a šťastní, když začne turistická sezóna a ve vesnici začne být rušno.** Podle Ivo Dokoupila si krajané pamatují doby, kdy jich tam bylo hrozně moc. Podle něj je to pro krajany teď hrozně depresivní a jsou šťastní za to, že se tam lidi zase na chvíli vrátí. Během zimy a mimo sezónu ve vesnicích člověk nepotká totiž vůbec nikoho.

Turisty přitom nejvíce láká **autentická česká vesnice, cesta proti proudu času a srdečnost starousedlíků.** Podle názoru Ivo Dokoupila se to postupem času nemění. To, co turisty láká, je stále stejné. Výhodu spatřuje v tom, že **v českých vesnicích na jihozápadě Rumunska není jazykový problém.** Dalším lákadlem pro turisty je bezesporu skutečnost, že dovolená v českých vesnicích funguje na principu agroturistiky: *„bydlíš přímo u krajanů, to je pro lidi obrovský zážitek, který v Čechách nikdo nemůže zprostředkovat“.* Na závěr dodává, že **jsou české vesnice naprosto autentické, každého chytí za srdce a lidi se tam obecně hodně vrací.**

Význam subjektů cestovního ruchu

Podle Ivo Dokoupila jsou tyto služby vyhledávané, ale pouze ve specifické klientele. **Banát je něco, co spousta lidí nevyhledává.** Lidi, kteří jezdí na dovolenou do Chorvatska a Itálie tam nepojedou nikdy. **Do Banátu se vydává outdoorová klientela turistů,** kterou lze charakterizovat tak, že **jsou to lidé odvážní, bez předsudků vůči Rumunsku a mají společnou krev. V současnosti jezdí turisté do Banátu víc sami, než organizovaně.** Aktuálně však neexistují žádná přesná data o jejich počtech.

Cestovní kanceláře nabízí zájezdy do Banátu draze, turista však nemá problém dojet do Banátu sám. V provozu jsou internetové stránky www.banat.cz, které fungují jako kancelář po internetu a obsahují všechny důležité informace, které turista potřebuje vědět. Z Čech jezdí pravidelný autobusový spoj dopravce EH ExpresHruza, který patří právě p. Hrůzovi, rodáku ze Svaté Heleny, který v současnosti žije v Čechách. **Turista nemá důvod jet s cestovkou, pokud vyloženě nechce, aby se o něj někdo staral** a pokud nechce jet s kolektivem. Do Banátu pořádá tematické zájezdy CK Kudrna, kdysi jezdila CK Adventura, během roku přijede pár náhodných autobusů, autobusem však dojede jen malé procento lidí, podle Ivo Dokoupila odhadem pouhých 10-20%.

Obnovování tradic

Třetí a zároveň poslední výzkumná otázka: Jak to aktuálně vypadá se snahami o obnovu tradic?

Snahy podle Ivo Dokoupila tam jsou, ale je to různé v každé vesnici. Před pár lety se v Gerníku podařilo obnovit masopustní tradici – ženským se slíbil vstup na bál zdarma pod podmínkou, že přijdou v krojích. A ony přišly. S oblékáním místního kroje je strašná práce, ale obnovili to před pár lety a drží to doteď, což je hezký příklad návratu tradice. Stejným způsobem se podle něj obnovilo i posvícení na Svaté Heleně.

Problémem je, že **krajané nevidí ty tradice tak jako my. Stoprocentně se však drží katolické tradice**, takže například Velikonoce jedou podle staletého scénáře, je to pro ně daleko důležitější období, než u nás. V Banátu neexistuje tatar, pro ně je to náboženské vyvrcholení půstu, vzkříšení Ježíše a celé to trvá minimálně týden.

Zároveň si myslí, že **křesťanské tradice rozhodně nejsou to, co turisty láká.** Křesťanské tradice jsou u nás dost vyčpělé, pro nás už to není moc živé, a proto se toho turisti většinou moc neúčastní. Jdou třeba na nedělní mši do kostela, ale jsou tam 5 minut a pak odcházejí. Ale **tradiční způsob života, hospodaření, pečení chleba, kuchyně, pálení slivovice, „táčky“, mletí mouky, aj. jsou ty tradice a kulturní zvláštnosti, které je lákají** - tradiční způsob autentické české vesnice, která byla před 100 lety.

Největší koncentrace turistů je v Banátu během léta. Největší události v sezóně i během celého roku je bezesporu Festival Banát. Na Festival přijede kolem 600-700 turistů z Čech, což je zároveň největší možná únosná kapacita Eibentálu. Organizátoři spojili příjemné s užitečným, když začali v rámci vstupenky nabízet také dopravu na Festival a zpět do Čech autobusem s oblíbenou kapelou, která na festivale vystupuje. Ukazuje se, že **původní záměr Festivalu, tedy upozornit na to, že tam ta česká komunita je, plní svou úlohu.** Mnoho turistů se tam po této zkušenosti začíná vracet, jezdí sami, s kamarády nebo rodinami. Podle Ivo Dokoupila zároveň **Festival funguje jako inkubátor pro aktivity, které je prostřednictvím různých školení učí.** Všechno to trvá dlouho, protože turistů je málo a pak najednou přijede 700 turistů a krajané si během jednoho Festivalu všechno vyzkouší, zjistí, že to funguje a příští rok už jsou na to připraveni.

Tančovaček se většinou turisté moc neúčastní, protože jsou dány v předem daných termínech a ty zájezdy na to většinou nejsou koncentrované. Stejně tak je to s ostatními událostmi, například **posvícení, masopust i Velikonoce jsou bohužel mimo sezónu** a tak je spíš náhoda, když se jich nějakí turisté účastní. **Sami od sebe jezdí turisté na tyto akce jen ve velmi malé míře.** Většinou jsou to lidé, kteří jezdí již léta a přesně znají termíny konání konkrétních událostí, ale to jsou spíše výjimky. Masová turistika probíhá od června do půlky září a pak to upadá. To je bohužel něco, s čím nelze nic dělat, protože ta turistika je soustředěná jen na léto. V zimě tam nejezdí vůbec nikdo, nedá se ani na běžky, většinou bývá spíš víc bláta než sněhu.

5. Shrnutí výsledků

Zjištěné informace od krajanů lze shrnout následovně:

- rozvoj šetrného CR krajanům velmi pomohl
- turistika je pro ně nejlepší způsob, jak si přivydělat
- s příjmy z turistiky souvisí také drobný prodej domácích produktů (med, máslo, sýry, marmelády, pálenky)
- turisté jednoznačně nejsou dostatečným zdrojem příjmů

- na příjmy z turistiky si krajané zvykli, což se projevuje i na jejich životním standardu (můžou investovat do opravy domu, mají telefony, počítače, internet)
- turisté vesnici vždy ožíví a rozveselí
- hlavní turistická sezóna v Banátu je během léta
- do Banátu jezdí především neorganizované skupinky turistů z Čech
- krajané se snaží stále něco zlepšovat a inovovat tak, aby se u nich turisté cítili dobře a vraceli se
- turisty podle krajanů nejvíce lákají české vesnice jako takové - návrat v čase, tradiční vesnický způsob života, klid, příroda, čistý vzduch a upřímní lidé
- účast turistů na kulturních událostech je dána především tím, že v těchto obdobích pořádá CK Kudrna do Banátu tematické zájezdy (Silvestr v rumunském Banátu, Velikonoce v Banátu)
 - ty umožňují pobyt turistů i mimo hlavní sezonu, turisté pak zpravidla jezdí sami
- největším problémem v obnově tradic je stále se snižující počet krajanů, nezájem mladých a nedostatek peněz na organizaci

Zjištěné informace od turistů lze shrnout následovně:

- hlavní důvody k návštěvě Banátu jsou návrat v čase, místní zvyky, prostý život krajanů, jejich mentalita, atmosféra místa, pokora, panenská příroda, klid, žádný stres
- turisté se do Banátu vrací
- rockový Festival Banát má mezi turisty své odpůrce i příznivce
 - odpůrce účast na festivale z žádných důvodů neláká
 - příznivcům jde především o to zažít festivalovou atmosféru na tak neobvyklém místě, přičemž na hudebním programu nezáleží
- pobyt v Banátu zpravidla souvisí s uvědoměním se
- některým turistům obrátil Banát život „naruby“ a inspirovali se tím, že ne všechno za nás musí dělat stroje
- účast turistů na kulturních událostech je spíše náhodná, než cílená

- turisté, kteří již Banát navštívili, nevyhledávají poskytovatele služeb CR, do Banátu vyrazí neorganizovaně a prostřednictvím vlastní dopravy

Zjištěné informace od koordinátora šetrného CR v Banátu lze shrnout následovně:

- agroturistika a příjmy z ní mohou reálně zpomalit vyliďňování českých vesnic a zanikání tradiční kultury
- v rámci rozvoje šetrného CR je hlavní snahou vytvořit pracovní místa, která budou dostatečně placená, a díky kterým krajané v Banátu zůstanou
- problém je, že vydělané peníze krajané posílají svým dětem do Čech, což je kontraproduktivní, ale nelze to ovlivnit
- agroturistika není pro všechny, ne každý krajan to chce nebo může dělat, proto je doplněna o vedlejší služby
 - pomoc při prodeji domácích produktů (marmelády, med, pálenky, sýry, bylinkové čaje) prostřednictvím školení, nastavení cen, zprostředkování nálepek, aj.
 - poskytnutí koňských sedel pro vyjížděky turistů na koních
- turisty nejvíce láká autentická česká vesnice, cesta proti proudu času a srdečnost starousedlíků
- skutečnost, že dovolená v Banátu funguje na principu agroturistiky, kdy turista bydlí přímo v domácnostech krajanů, je velmi přitažlivá, stejně jako to, že tam neexistuje jazyková bariéra
- účast turistů na tradičních událostech, náboženských a jiných svátcích je spíše náhodná – křesťanské tradice rozhodně nejsou to, co turisty láká
- zájezdy do Banátu jsou drahé, turista nemá důvod jich využít, pokud vyloženě nechce, aby se o něj někdo staral
- turisty lákají tradice a kulturní zvláštnosti ve smyslu autentické české vesnice, která byla před 100 lety
- hlavní turistickou sezónou je léto, přičemž nejvíce turistů se účastní rockového Festivalu Banát v Eibentále
- do Banátu jezdí specifický outdoorový segment turistů

- odvážní lidé bez předsudků vůči Rumunsku se společnou krví

Každý z informátorů je jedinečnou osobností s různými zážitky, zkušenostmi a názory. Odpovědi se však často shodovaly nejen v rámci jednotlivých oslovených skupin, ale také napříč jimi.

6. Závěry a doporučení

Bakalářská práce byla zaměřena na české vesnice v rumunském Banátu jako na atraktivní turistický cíl. Smyslem teoretické části bylo podat ucelený soubor základních informací a zajímavostí o českých vesnicích tak, aby si o nich čtenář byl schopen vytvořit komplexní obraz. České vesnice v Banátu jsou ojedinělou, významnou a nevyčerpatelnou studnicí kultury, zvyků, tradic a zvláštností prostých obyvatel, jejichž potenciál je v rámci ČR nepopíratelný. Ačkoliv naši předkové přesídlili do Rumunska téměř před 200 lety, dosud si v původních vesnicích vlivem izolovanosti v horách zachovali svůj mateřský jazyk, způsob života, původní tradice a kulturní zvláštnosti, se kterými se v dnešní době lze setkat jen velmi zřídka. Vesnice mají zvláštní a neopakovatelnou atmosféru, a možná to je právě *genius loci* tohoto místa, který se nejednomu turistovi vryl hluboko do srdce. Stěžejním cílem bakalářské práce bylo prostřednictvím empirického výzkumu zjistit, zda jsou kulturní zvláštnosti a tradice českých vesnic v Banátu využívány v rámci ČR, který je spolu s turisty aktuálně velmi důležitý pro rozvoj a fungování této oblasti.

Na začátku bakalářské práce byly stanoveny základní výzkumné otázky, na které chtěla autorka prostřednictvím řízených rozhovorů s krajany, turisty a koordinátorem rozvoje šetrného CR v Banátu zjistit odpovědi a vytvořit z nich ucelený soubor skutečností, což bylo naplněno. Během empirického výzkumu autorka spolupracovala s mnoha zajímavými lidmi, kteří byli ochotni řízeným rozhovorům věnovat vždy minimálně hodinu svého cenného času. Prostřednictvím řízených rozhovorů došlo k zodpovězení základních výzkumných otázek, podotázek souvisejících s daným tématem a následné analýze odpovědí v rámci empirického výzkumu.

Tvorba bakalářské práce byla pro její autorku příjemně stráveným časem, který ji obohatil nejen o zajímavé názory, zkušenosti, postřehy a fakta, ale došlo i k bližšímu seznámení s některými informátory, prohloubení znalostí osvojených při pobytu

v Banátu, celkově lepšímu pochopení myšlení krajanů a těch, kteří se v oblasti o něco snaží a pochopení smyslu agroturistiky a fungování šetrného cestovního ruchu obecně.

Následující doporučení jsou pouze orientační a vychází ze zjištěných skutečností.

Doporučení pro krajany

V rámci okruhu otázek pro krajany bylo zjištěno, že turisté nejsou dostatečným zdrojem příjmů, ačkoliv je turistika vítaným sezónním přivýdělkem. Podle krajanů jezdí turisté především během léta, tedy mimo období, kdy ve vesnicích probíhají místní svátky a konají se tradiční události. Turisté tedy tato období příliš nevyhledávají, a když ano, využijí možnost zúčastnit se jich spolu s CK Kudrna, která pořádá do Banátu tematické zájezdy (Silvestr v Banátu, Velikonoce v Banátu). Největšími problémy při udržování tradic v českých vesnicích je neochota a nezájem mladých a nedostatek finančních prostředků při jejich organizaci. Z odpovědí krajanů vyplývají následující doporučení:

- Turisté by měli začít navštěvovat Banát nejen během hlavní letní sezóny, ale i mimo ni. Ani v obdobích mimo léto totiž Banát neztrácí své kouzlo.
- Turisté by v rámci podpory udržování tradic, zvyků a kulturních zvláštností měli navštěvovat Banát i v obdobích konání jednotlivých kulturních událostí. Nejen proto, aby měli krajané motivaci tradice nadále udržovat, ale i z důvodu jedinečného zážitku.
- Krajané by již dále neměli opouštět své banátské domovy a mládež by neměla opovrhovat svým výjimečným původem a zatracovat jej. Obyvatelé českých vesnic by si měli uvědomit, jaké bohatství tkví v jejich životech, domovech, tradicích a českých vesnicích obecně.

Doporučení pro turisty

V rámci okruhu otázek pro turisty byly zjištěny hlavní důvody pro návštěvu českých vesnic, je to návrat v čase, místní zvyky, prostý život krajanů, jejich mentalita, příroda, krajina, atmosféra místa a klid. Nabízených služeb poskytovatelů v CR žádný z dotazovaných nevyužívá. Žádného z dotázaných neláká možnost navštívit Banát s CK

nebo průvodcem, protože existuje spousta dostupných informací a člověk je schopen do Banátu dopravit se sám a to způsobem, jakým chce a v čase, který mu nejvíce vyhovuje. Možnost pravidelné autobusové dopravy by turisté využili v případě, že by neměli jinou, pohodlnější možnost. Ceny a kvalita poskytovaných služeb v českých vesnicích je naprosto odpovídající a vyhovující, podle turistů jsou ceny mnohdy možná až příliš levné. Z odpovědí turistů vyplývají následující doporučení:

- Poskytovatelé služeb v CR by měli své služby přizpůsobit turistům, případně své služby více propagovat. V případě autobusového dopravce EH ExpresHruza, který např. v r. 2015 poskytuje slevu na dopravu do Banátu a zpět během Velikonoc, by bylo vhodné tuto akci veřejně sdílet a propagovat, aby ji využil co možná největší počet zájemců.
- Krajané by neměli být příliš skromní a za odpovídající kvalitu poskytovaných služeb by si měli účtovat odpovídající ceny.

Doporučení pro koordinátora rozvoje šetrného CR

V rámci okruhu otázek pro koordinátora rozvoje šetrného CR bylo zjištěno, že agroturistika a příjmy z ní mohou reálně zpomalit vyliďňování českých vesnic a zanikání tradiční kultury. Problém nastává v případě přerozdělování vydělaných peněz, které krajané mnohdy posílají svým dětem do Čech. Služby poskytovatelů v CR jsou sice vyhledávané, ale pouze v určitém okruhu turistů – mezi outdoorovou klientelou. V dnešní době však turista nemá důvod jet do Banátu s CK, pokud vyloženě nechce, aby se o něj někdo staral. Pravidelná autobusová doprava mezi Banátem a Českem však mezi turisty vyhledávaná a využívána je. V současnosti probíhají snahy o obnovování zaniklých nebo upadajících tradic v Banátu ze strany krajanů, v každé vesnici se to ale liší. V posledních letech se obnovila tradice masopustu a posvícení a s nimi spojené tancovačky. Krajané nevnímají tradice tak, jako my, ve velké míře však dodržují zvyky a tradice spojené s křesťanstvím.

- Krajané by měli dobře zvážit, zda se jim vyplatí vydělané peníze z turistiky posílat svým dětem zpět do Čech.
- Autorka doporučuje navrhnout potomkům banátských Čechů, aby se do svých rodných českých vesnic v Rumunsku vrátili, nebo spíše vůbec

neodjížděli. Život v Čechách není o nic lehčí, když začínají úplně od začátku, zatímco v Banátu by mohli pokračovat ve snahách svých rodičů a prarodičů, najít si práci, či zamyslet se nad podnikatelskými příležitostmi, věnovat se turistice a udržet tím české vesnice naživu i pro příští generace.

Ze zjištění autorky vyplývají určité závěry a doporučení, které jsou aktuální a platné v současné době. Nevylučuje se skutečnost, že před deseti lety bylo všechno jinak, což platí i v případě budoucnosti, která je v Banátu velmi nejistá. To souvisí především s tradicemi a zvyky, které postupem času upadají a jejich forma i obsah se mění. V případě této bakalářské práce se mnoho zjištěných aktuálních informací neshoduje s literaturou (především průběh kulturních událostí, tradic, zvyků a rodinných obřadů), která ve většině případů uvádí v poslední době rychle se měnící a tím pádem zastaralá fakta.

Výsledky bakalářské práce jsou pro její autorku velmi překvapivé. Předpoklad, že jsou turisté dostatečným zdrojem příjmů pro krajany, byl vyvrácen. Nepotvrdil se ani předpoklad, že turisté navštěvují Banát i v rámci kulturních událostí, svátků a tradičních obřadů, které jsou kulturní zvláštností oproti našim moderním poměrům. Zajímavé jsou také odpovědi jednotlivých dotazovaných, které se ve velké míře prolínají a shodují.

Banát je nepochybně zajímavé místo, které má co nabídnout nejen turistům, ale i všem ostatním, kteří zatouží po dobrodružství, poznání, zklidnění, či pochopení sebe sama. Banát by měl navštívit každý člověk bez ohledu na věk. Každý si z něj odnese zážitky, zkušenosti, postřehy nebo jednoduše to, na co je připraven.

Autorka pevně věří, že se z oblasti nestane uměle zakonzervovaný skanzen tradičních českých vesnic, ale udrží si své kouzlo a jedinečnost prostřednictvím dalších generací banátských Čechů.

7. Seznam použitých zdrojů

7.1. Použitá literatura

- BURFORD, Tim a Norm LONGLEY. *Rumunsko: Turistický průvodce*. Vyd. 3., aktualiz. Brno: JOTA, 2009, 464 + 32 stran barevné přílohy. Livingstone - průvodci. ISBN 978-80-7217-644-1.
- *Expedice Banát: RUMUNSKO | UKRAJINA | BULHARSKO* [propagační brožura]. Česká Lípa: Deus, 2014 [cit. 2015-03-18].
- GECSE, Desideriu, Alena GECSE. *Dějiny a tradice české menšiny v Rumunsku: II. díl*. Craiova: Didactica Nova, 2008, 88 p. ISBN 978-973-7905-50-5.
- GECSE, Desideriu. *Historie českých komunit v Rumunsku*. 1. vyd. Alena Gesce. Jiří Šabat. Praha: Herrmann & synové, 2013, 461 s. ISBN 978-808-7054-314.
- HROCH, Pavel, Václav MAŠEK a Vilma ANÝŽOVÁ. *Ve Valašsku zůstáváme: čeští krajané v Rumunsku*. Praha: Gema Art, 2002, 63 s. ISBN 80-860-8749-2.
- JULER, Caroline a Mark BAKER. *Rumunsko: Velký průvodce*. Brno: Computer Press, 2007, 275 s. National Geographic. ISBN 978-80-251-2249-5.
- KOKAISL, Petr. *Krajané: po stopách Čechů ve východní Evropě*. 1. vyd. Praha: Za hranice - Společnost pro rozvojovou spolupráci při Provozně ekonomické fakultě ČZU v Praze, 2009, 435 s. ISBN 978-802-5459-249.
- KRESOVÁ, Helena. *Rodinné obřady české menšiny v rumunském Banátu*. první. Nadlak: Ivan Krasko, 2012. Původná tvorba. ISBN 978-973-107-084-1.
- SVOBODA, Jaroslav, Ivo DOKOUPIL. KUDRKOLEKTIV. *Banát: Turistický a vlastivědný průvodce českými vesnicemi v rumunském Banátě*. Brno: Kudrna, 2002, 143 s.
- VACULÍK, Jaroslav. *České menšiny v Evropě a ve světě*. první. Praha: Libri, 2009, 319 p. ISBN 80-727-7397-6.

7.2. Elektronické zdroje

- ANDRLOVÁ, Milena. Koně v Banátu. *EQUICHANNEL.cz - koně - největší český web o koních a jezdeckví* [online]. 2009 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/kone-v-banatu>
- BERÁNEK, Petr. Železná vrata. *Tripio.cz: Cestovatelský portál s jedinečným plánováním cest* [online]. 2011 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://tripio.cz/evropa/romania/atrakce/zelezna-vrata>
- ČERNÁ, Michaela. Krajané v rumunském Banátu nemohou spát, trápí je bolesti hlavy kvůli větrným elektrárnám. *Lidovky.cz - zprávy z domova i ze světa: Cestování* [online]. 2013 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: http://cestovani.lidovky.cz/banat-zaplavily-vetrne-elektrarny-obyvatele-maji-zdravotni-problemy-1kw-/aktuality.aspx?c=A130419_112033_aktuality_mc
- České vesnice: Základní informace o českých vesnicích. *Prázdniny u krajanů: Turistika v českých vesnicích rumunského Banátu* [online]. 2014 [cit. 2015-01-22]. Dostupné z: <http://www.banat.cz/ceske-vesnice.htm>
- Češi v Banátu. *Gernik.eu* [online]. 2014 [cit. 2015-01-05]. Dostupné z: http://www.gernik.eu/index.php/Češi_v_Banátu
- BÁRTA, Milan. Decebal. *Turistika.cz: Pro větší zážitek z cesty i výletu* [online]. 2009 [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: <http://www.turistika.cz/mista/decebal>
- Dobrá práce s jasným cílem. *Festival Banát* [online]. 2014 [cit. 2015-03-18]. Dostupné z: <http://www.festivalbanat.cz/dobra-prace-jasnym-cilem-20150219>
- DOKOUPIL, Ivo. Banát - autentický venkov u krajanů v Rumunsku. *Outdooring.cz: pro milovníky pobytu v přírodě* [online]. 2009 [cit. 2015-01-05]. Dostupné z: <http://www.outdooring.cz/Outdoor-clanky/Banat-autenticky-venkov-u-krajanu-v-Rumunsku>
- Duchovní život v obci Svatá Helena. *Svatá Helena - krajané žijící v rumunském Banátu* [online]. 2008 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.svata-helena.eu/na-minulost.htm>

- DVOŘÁK, Milan. Banát. *Poutnik.cz: Za obzorem čeká jiný svět* [online]. 2008 [cit. 2015-01-21]. Dostupné z: <http://www.poutnik.cz/evropa/banat>
- Eibenthal: Baia Nouă. *Eibenthal* [online]. 2007, 2010 [cit. 2015-02-16]. Dostupné z: <http://www.eibenthal.eu/#baia>
- Eibenthal: Zajímavosti. *Eibenthal* [online]. 2007, 2010 [cit. 2015-03-18]. Dostupné z: <http://www.eibenthal.eu/#zajimavosti>
- Folklorika: Masopust v Banátu. In: *Česká televize* [online video]. 2014 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1102732990-folklorika/414236100141004-masopust-v-banatu>
- Fond rozvoje Banátu: asistenční projekt společnosti Člověk v tísni. *Český Banát - Romantické prázdniny na českém venkově v Rumunsku* [online]. 2012 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: http://www.banat.cz/pomoc_krajanum.htm
- GARTNEROVÁ, Eva. Festival Banát 2013 – Srdeční záležitost. *Remix: Regionální mix informací* [online]. 2013 [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: <http://remix.nicm.cz/festival-banat-2013-srdecni-zalezitost/>
- Gerník (Rumunsko). *CK Kudrna: Aktivní dovolená s outdoorovou cestovní kanceláří Kudrna* [online]. 2011 [cit. 2015-01-08]. Dostupné z: <http://www.kudrna.cz/gernik-rumunsko/>
- HAINALL, David. Za Čechy do rumunského Banátu. Drsný život v srdci kouzelné přírody. *Cestování iDNES.cz: Server pro cestovatele, turisty, outdoor* [online]. 2012 [cit. 2015-01-22]. Dostupné z: http://cestovani.idnes.cz/rumunsky-banat-a-cesti-krajane-dew-/kolem-sveta.aspx?c=A120904_111811_kolem-sveta_tom
- Historie - stručné dějiny krajanů v rumunském Banátu a další zajímavé informace o jejich životě. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2015 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/bucharest/cz/krajane/historie.html>
- Jak se k nám dostanete: ČR – Svatá Helena s dopravcem Jozefem Hrůzou. *Svatá Helena: Krajané žijící v rumunském Banátu* [online]. 2014 [cit. 2015-01-26]. Dostupné z: <http://www.svata-helena.eu/dopravce.htm>

- Kapela. *Gernik.eu* [online]. 2014 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.gernik.eu/index.php/Kapela>
- Kosmopolis - Speciál. In: *Česká televize: Pořady* [online video]. Vlastimil Šimůnek. 2010 [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1095908415-kosmopolis-velky-vuz/210562210300016-podpora-drobneho-podnikani-a-rozvoj-turistiky-v-ceskych-obcich-v-rumunskem-banatu/>
- KRAMPERA, Bohumír. Lyžování v Rumunsku. *CK Mundo* [online]. 2013 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.mundo.cz/rumunsko/lyzovani>
- KRAMPERA, Bohumír. Rumunské hory - turistika a outdoor v Rumunsku. *CK Mundo* [online]. 2013 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.mundo.cz/rumunsko/hory>
- KRAMPERA, Bohumír. Rumunsko: on-line průvodce. *CK Mundo* [online]. 2013 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.mundo.cz/rumunsko>
- KRAMPERA, Bohumír. Rumunsko - praktické informace. *CK Mundo* [online]. 2013 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.mundo.cz/rumunsko/informace>
- KUBA, František. Jak slaví Velikonoce Češi žijící v rumunském Banátu?. *Bruntálský a krnovský deník* [online]. 2009 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: http://bruntalsky.denik.cz/zpravy_region/jak-slavi-velikonoce-cesi-zijici-v-banatu20090411.html
- Kurzy devizového trhu. *Česká národní banka* [online]. 2015 [cit. 2015-01-08]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/denni_kurz.jsp
- Masopust - základní informace. *Víra.cz: Víra na internetu* [online]. 2004 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.vira.cz/Texty/Glosar/Masopust-zakladni-informace.html>

- Místopisné informace. *Český Banát - Romantické prázdniny na českém venkově v Rumunsku: Zajímavosti* [online]. 2003 [cit. 2015-02-16]. Dostupné z: http://www.banat.cz/turisticke_zajimavosti.htm
- MO DSSČR. *Gernik.eu* [online]. 2014 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: http://www.gernik.eu/index.php/MO_DSS%C4%8CR
- NOVÁK, Pavel. Vánoce mají mezi českými krajany v Banátu spíše duchovní rozměr. *Radiožurnál - Nejrychlejší zprávy, sport, doprava* [online]. 2014 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://m.rozhlas.cz/radiozurnal/zpravy/zprava/1436589>
- Objednávka. *Festival Banát* [online]. 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.festivalbanat.cz/objednavka>
- O festivalu a o nás: FESTIVAL BANÁT 2015 - 19.8. - 23.8.2015. *Festival Banát* [online]. 2014 [cit. 2015-03-18]. Dostupné z: <http://www.festivalbanat.cz/hudebni-festival-banat>
- O nás. *Dovolená Banát* [online]. 2012 [cit. 2015-03-18]. Dostupné z: <http://www.dovolena-banat.cz/o-nas.html>
- PÁKOZDIOVÁ, Mária a Markéta ŠANTRŮČKOVÁ. Prezentace. In: *Udržitelnost tradic versus globalizační vlivy na příkladu Českého etnika v rumunském Banátu* [online]. 2012 [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: www.ecoology.org/wp-content/uploads/13-NSP-2012-Santruckova.ppt
- PÍRKO, Ivan. Rumunský Banát - turistika ve vesnicích krajanů. *Jičínský deník* [online]. 2013 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: http://jicinsky.denik.cz/zpravy_region/pirko-rumunsky-banat-turistika-ve-vesnicich-krajanu-20130717.html
- *Prázdniny u krajanů - Turistika v českých vesnicích rumunského Banátu: První český penzion v Banátu "U Medvěda"* [online]. 2014 [cit. 2015-03-18]. Dostupné z: <http://www.banat.cz/>

- PUDELKOVÁ, Vendula. Jedinečný český festival v rumunském Banátu se blíží. *Lidovky.cz - zprávy z domova i ze světa: Cestování* [online]. 2014 [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: http://cestovani.lidovky.cz/jedinecny-cesky-festival-v-rumunskem-banatu-se-blizi-p0p-/aktuality.aspx?c=A140818_093045_aktuality_ape
- Rumunsko - Banát. *Člověk v tísní* [online]. 2013 [cit. 2015-01-25]. Dostupné z: <http://www.clovekvtisni.cz/cs/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/zeme/rumunsko>
- Rumunsko: *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2014 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/rumunsko/
- Rumunsko: Oblast Banátu - Temešvár. *Orbion: Cestování nás baví* [online]. 2011 [cit. 2015-01-08]. Dostupné z: <http://rumunsko.orbion.cz/oblast-banatu-temesvar/pruvodce/>
- SMOLOVÁ, Katka. Festival v Banátu láká na známé kapely a jedinečné prostředí. *HedvabnaStezka.cz - cestování, poznávání, dobrodružství* [online]. 2012 [cit. 2015-03-18]. Dostupné z: <http://www.hedvabnastezka.cz/zeme/evropa/rumunsko/9685-festival-v-banatu-laka-na-zname-kapely-a-jedinecne-prostredi/>
- Šumice. *Dovolená Rumunsko - dovolená v Rumunsku levně, informace o cestování* [online]. 2010 [cit. 2015-03-18]. Dostupné z: <http://www.dovolenarumunsko.cz/Cesky-Banat/Sumice.htm>
- Timisoara: General Information. *ROMANIA: Travel and Tourism Information* [online]. © 1994-2014 [cit. 2015-01-22]. Dostupné z: <http://romaniatourism.com/timisoara.html>
- Tradice. *Český Banát: Romantické prázdniny na českém venkově v Rumunsku* [online]. 2010 [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: <http://www.banat.cz/tradice.htm>

- Turistika: Možnosti turistiky v okolí v českých vesnic. *Prázdniny u krajanů: Turistika v českých vesnicích rumunského Banátu* [online]. 2014 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.banat.cz/turistika.htm>
- Velikonoce v Banátu. *CK Kudrna* [online]. 2015 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.kudrna.cz/zajezd/velikonoce-v-banatu.html>
- Vítr, který zplenil zemi. In: *Česká televize: Pořady* [online]. 2012 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10275866938-intolerance/412235100141010-vitr-ktery-zplenil-zemi/>
- Zásady chování: Místní zvyklosti a tradice. *Český Banát - Romantické prázdniny na českém venkově v Rumunsku* [online]. 2003 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: http://www.banat.cz/zasady_chovani.htm
- Z historie. *Svatá Helena - krajané žijící v rumunském Banátu* [online]. 2014 [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: <http://www.svata-helena.eu/historie.htm>

7.3. Ostatní zdroje

- Ivo DOKOUPIL, řízený rozhovor [ústní sdělení], Brantice – Radim 14.3.2015
- Josef MERHAUT, řízený rozhovor [ústní sdělení - skype hovor], 12.3.2015
- Josef BOUDA, řízený rozhovor [ústní sdělení - skype hovor], 8.3.2015
- František KUSKA, řízený rozhovor [ústní sdělení - skype hovor], 25.3.2015

7.4. Seznam obrázků

Obr. 1: Poloha Banátu na mapě	4
Obr. 2: Turisté na cestě z Rovenska na Gerník	6
Obr. 3: Agroturistika v malebném okolí českých vesnic.....	8
Obr. 4: Turecká díra	10
Obr. 5: Vodní mlýnky "U Petra"	11
Obr. 6: Pohled na Dunaj.....	12
Obr. 7: Decebal	13
Obr. 8: Gerník - pohled na tzv. „malou stranu“	17

Obr. 9: Pohled na větrné elektrárny ze Svaté Heleny	20
Obr. 10: Rovensko.....	22
Obr. 11: Eibentál.....	24
Obr. 12: Bígr	27
Obr. 13: Tvorba naivního umělce Josefa Řeháka	28
Obr. 14: Pohled na Šumici.....	29
Obr. 15: Příklad romanizované stavby v Gerníku	35
Obr. 16: Masopustní tancovačka.....	37
Obr. 17: Velikonoční řehtačka.....	38
Obr. 18: Křížová cesta na Velký pátek v Gerníku.....	39
Obr. 19: Na tancovačce	41

7.5. Zdroje obrázků

Obr. 1: *Poloha Banátu na mapě.* AUTOR NEUVEDEN. *Kde žijí banátští Češi?* [online]. [cit. 25.3.2015]. Dostupný na WWW: http://www.banat.cz/images/lkonky/Titulni/Rumunsko_m600.jpg

Obr. 2: *Turisté na cestě z Rovenska na Gerník.* Archiv Ivo DOKOUPILA.

Obr. 3: *Agroturistika v malebném okolí českých vesnic.* Vlastní fotografie.

Obr. 4: *Turecká díra.* Vlastní fotografie.

Obr. 5: *Vodní mlýnky „U Petra“.* Archiv Ivo DOKOUPILA.

Obr. 6: *Pohled na Dunaj.* Archiv Ivo DOKOUPILA.

Obr. 7: *Decebal.* Vlastní fotografie.

Obr. 8: *Gerník – pohled na tzv. „malou stranu“.* Vlastní fotografie.

Obr. 9: *Pohled na větrné elektrárny ze Svaté Heleny.* HAINALL, David. *Za Čechy do rumunského Banátu. Drsný život v srdci kouzelné přírody* [online]. [cit. 20.4.2015]. Dostupný na WWW: http://cestovani.idnes.cz/foto.aspx?r=kolem-sveta&c=A120904_111811_kolem-sveta_tom&foto=TOM45c71d_0046_Hainall_Banat.JPG

Obr. 10: *Rovensko.* Archiv Ivo DOKOUPILA.

Obr. 11: *Eibentál*. HAINALL, David. *Za Čechy do rumunského Banátu. Drsný život v srdci kouzelné přírody* [online]. [cit. 20.4.2015]. Dostupný na WWW: http://cestovani.idnes.cz/foto.aspx?r=kolem-sveta&c=A120904_111811_kolem-sveta_tom&foto=TOM45c708_0017_Hainall_Banat.JPG

Obr. 12: *Bígr*. Archiv Ivo DOKOUPILA.

Obr. 13: *Tvorba naivního umělce Josefa Řeháka*. Archiv Ivo DOKOUPILA.

Obr. 14: *Pohled na Šumici*. SKÁLOVÁ, Hanka. *08. Banát - Šumice* [online]. [cit. 20.4.2015]. Dostupný na WWW: http://hankaskalova.rajce.idnes.cz/08._Banat-Sumice/#XSP-26a-1011792.jpg

Obr. 15: *Místní architektura*: Vlastní fotografie.

Obr. 16: *Masopustní tancovačka*. Archiv Ivo DOKOUPILA.

Obr. 17: *Velikonoční řehtačka*. Archiv Ivo DOKOUPILA.

Obr. 18: *Křížová cesta na Velký pátek v Gerníku*. Archiv Ivo DOKOUPILA.

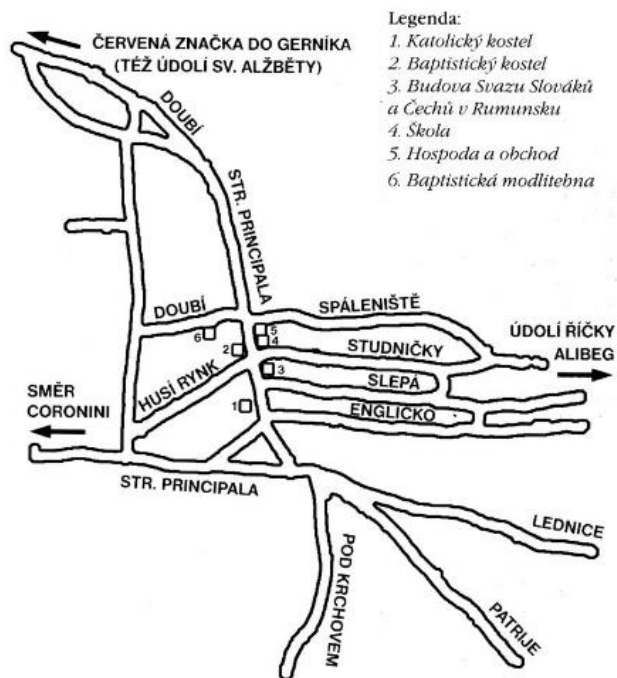
Obr. 19: *Na tancovačce*. Archiv Ivo DOKOUPILA.

8. Přílohy

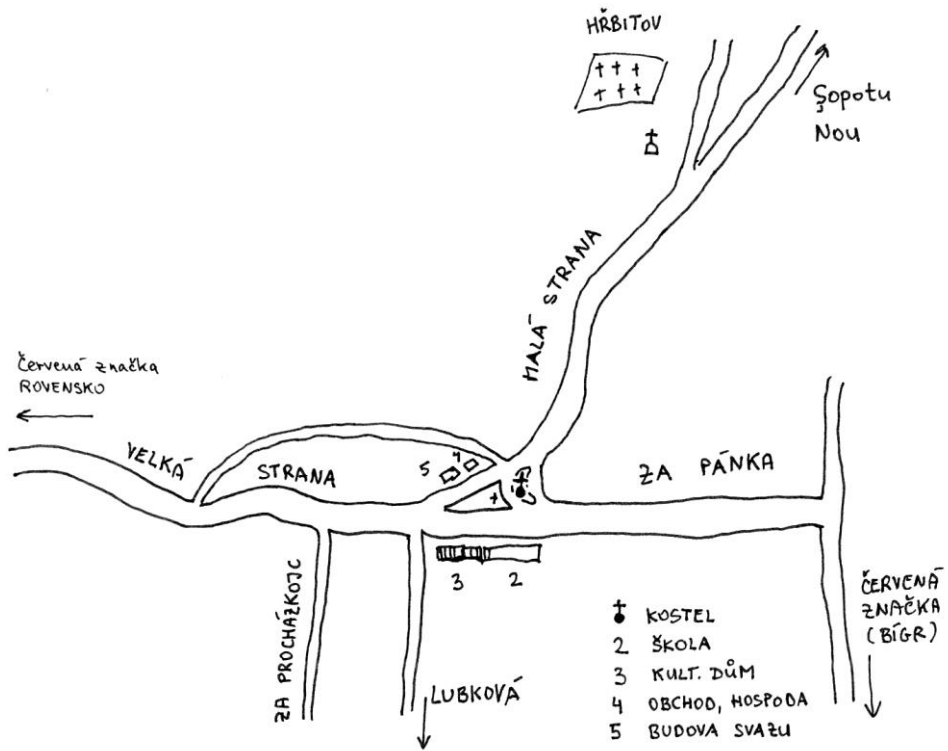
Příloha č. 1: Plánek Gerníku

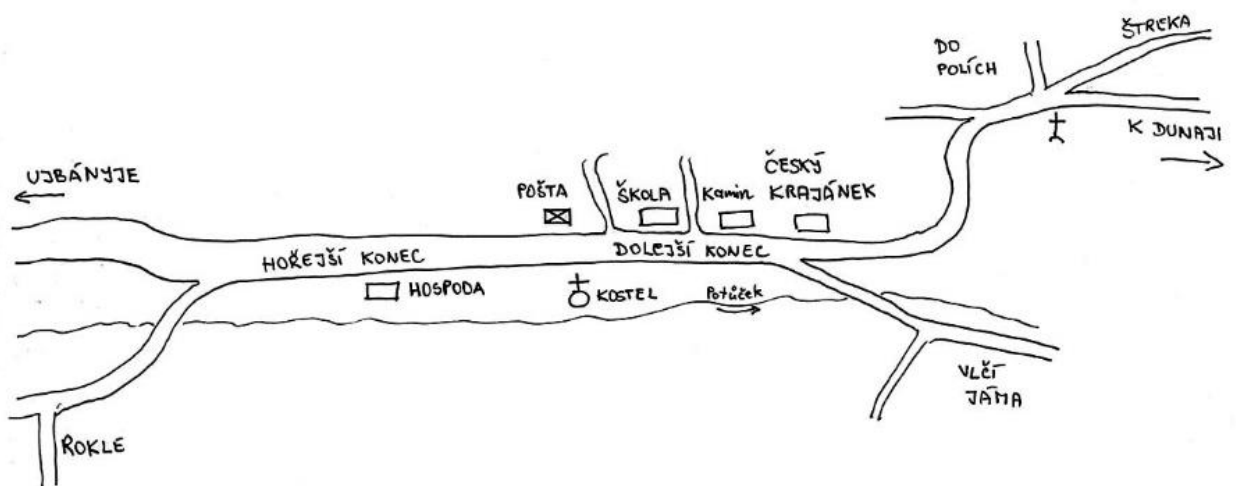
Příloha č. 2: Plánek Svaté Heleny

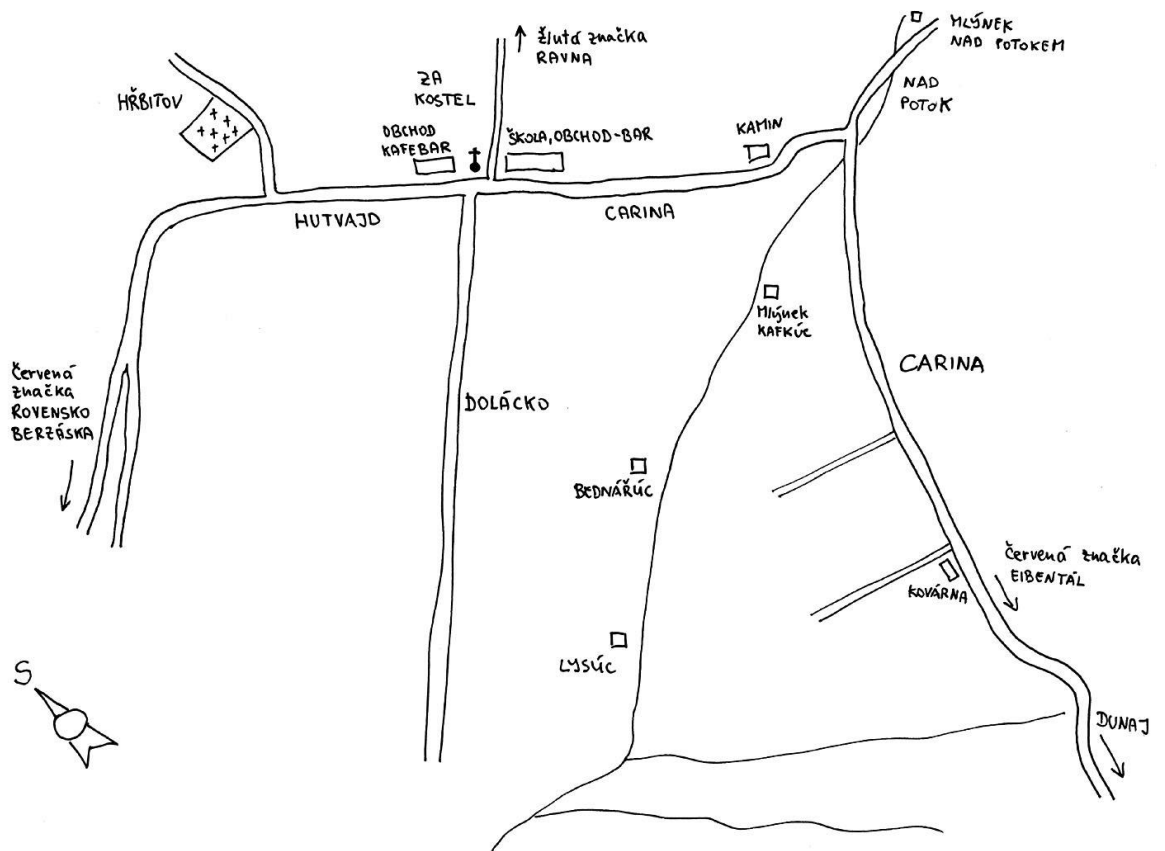
Příloha č. 3: Plánek Rovenska

Příloha č. 4: Plánek Eibentálu

Příloha č. 5: Plánek Bígru

Příloha č. 6: Práce na poli - orba

Příloha č. 7: Vesnický život v zimě

Příloha č. 8: Hrabání sena

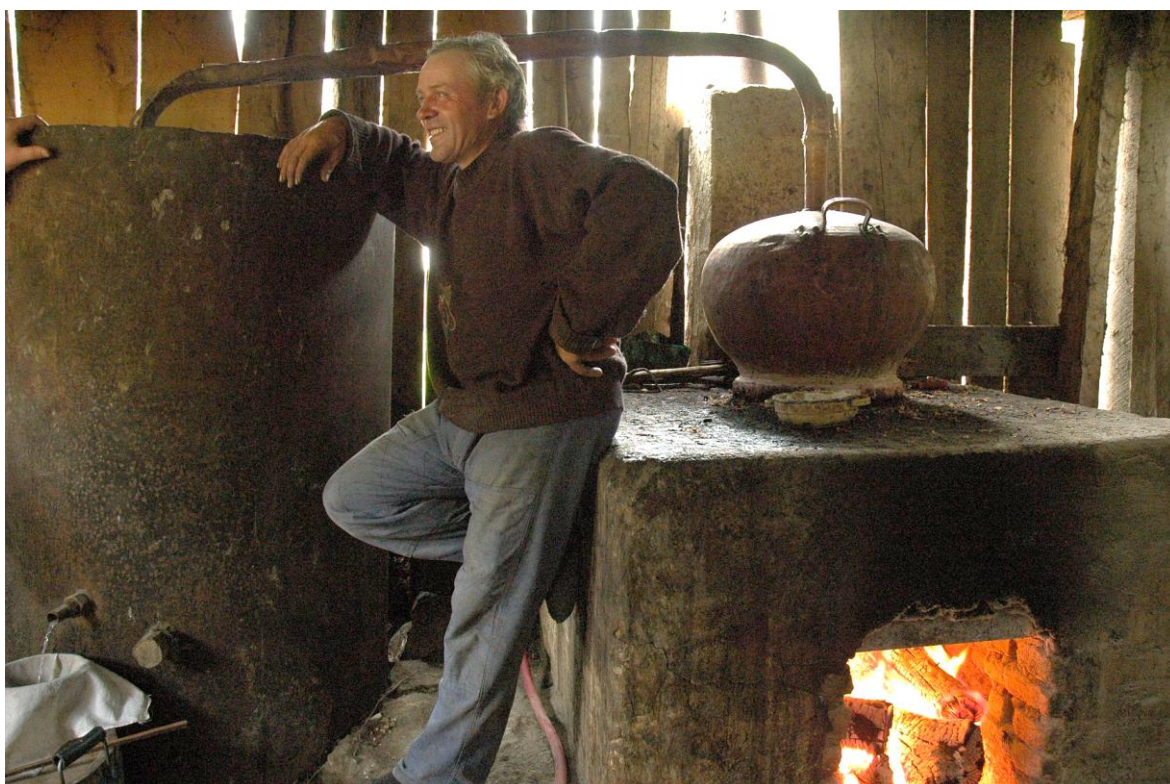
Příloha č. 9: Cestou z pole na seně

Příloha č. 10: Tradiční pečení chleba

Příloha č. 11: Palírna

Příloha č. 12: Přehledný seznam všech ubytovatelů v českých vesnicích

Rovensko

Ubytování a stravování ve vesnici poskytují:

RODINA	ČP				
Anežka Pražáková	8	6	a	a	
Veverka Václav	32	23	a	a	
Petr Pražák	55	10	a	a	
Kotva Václav	29	5	a	a	
Franta Mojžíš	31	5	a	a	
Peňáři	46	6	a	a	
Špiclovi	62	4	a	a	

Informace o ubytování poskytne Anežka Pražáková (tel.: +40 731 194 509, +40 728 943 493, e-mail: prazakova.jarmilka@seznam.cz) nebo Václav Veverka (tel.: +40 746 657 428).

Gerník

Ubytování a stravování ve vesnici poskytují:

RODINA	ČP				
Pieček Václav	13	6	a	a	
Pieček Věna	4	10	a	a	
Josef Pieček	19	5	a	a	
Merhaut Josef	38	6	a	a	
Boudová Marie	91	10	a	a	
František Kuska	18	10	a	a	
Václav Nedvěd	137	4	a	a	
Josef „Zelí“ Mašek	112	4	a	a	
Karbanová Marie	179	10	a	a	
Maštalíř Josef	175	4	a	a	
firma Winding		4	ne	a	
Johana Nedvěďová	117	2	ne	a	

Svatá Helena

Ubytování a stravování ve vesnici poskytují:

RODINA	ČP				
Salaba Franta	120	4	a	a	
Rotovi	81	5	a	a	
Pekovi	35	6	a	a	
Táborová Jana	208	4	a	a	
Karbulova	88	3	a	a	
Pekovi	1	4	a	a	
- možnost rybaření					
Štepička Franta	37	2	a	a	
Tábora Štěpán	15	2	a	a	
Tismonáři	36	9	a	a	
Mocek Václav	70	2	a	a	
Peková Kateřina	119	2	a	a	
Mlezivová Kateřina	78	4	a	a	
Hánovi	6	3	a	a	
Karbul Štěpán	174	8	a	a	
Eliáš Inka	187	2	a	a	
Kučera Josef	4	2	a	a	
Tábora Venca	123	2	a	a	
Lavřincová Anna	209	5	a	a	
Černá Mariánka	203	2	a	a	
Černík Alois	153	4	a	a	
Kuna Alojz	28	2	a	a	
Koptiva Štěpán	193	3	a	a	
Klepáčkovi	147	2	a	a	
Hrůza Petr	87	8	a	a	
Hrkalovi	167	2	a	a	
Hrůza Lojza	7	4	a	a	
Pek Josef, stolař	85	3	a	a	
Šibalovi	129	8	a	a	
Anka Mocková	68	9	a	a	
Klepáčkovi	91	4	a	a	
Józa Rot	75	4	a	a	
Salabovi	64	8	a	a	

Mašková Anna
Kasírojc 113 5 a a
Informace o ubytování a o možnostech hippoturistiky poskytne knihovnick Josef Merhaut (tel.: +40 785 347 556, +40 764 503 160, e-mail: josef.merhaut@seznam.cz).

Bígr

Ubytování a stravování ve vesnici poskytují:

RODINA	ČP				
Peňář Marek	46	12	a	ne	
Marešová Terezie	126	3	a	ne	
Peňářová Kateřina		4	a	ne	
Lyssá Barbora	96	3	a	a	
Jarka Šubertová	52	4	a	a	
Marie Mlezivová	122	10	a	a	

Eibentál

Ubytování a stravování ve vesnici poskytují:

RODINA	ČP				
Vašek Kaftan	106	4	a	a	
Kocman Josef	90	5	a	a	
Kamil Seidl	74	4	a	a	
Pešic Jan	93	2	a	a	
Štěpán Zerzavý	705	3	a	a	
Benedikt Josef	122	4	a	a	
Steinerová J.	114	4	a	a	
Robert Voňavka	118	4	a	a	
Pospíšil Jaroslav		3	a	a	
Jenda Jäger	149	4	a	a	

Informace o ubytování poskytne Jenda Jäger (tel.: +40 252 368 174, e-mail: iager.a@seznam.cz).

Hrkalovi	181	4	a	a	
Rotovi	161	2	a	a	
Etelka Švejďová	153	3	a	a	
Schneiderovi	84	2	a	a	
Táborovi	98	2	a	a	
Lidie Hřůzová	74	2	a	a	

Informace o ubytování poskytne Bětka Rotová na čp. 81, tel.: +40 729 210 859. Informace o tom, kde která rodina bydlí, vám rádi poskytnou v místní hospodě.

Šumice

Ubytování a stravování ve vesnici poskytují:

RODINA	ČP				
Draxler Franta	54	2	a	ne	
Veverka Johan	62	2	a	ne	

Ve vesnici funguje informační centrum v osobě pana Johana Veverka, místního poštáka (tel.: +40 743 053 739). Ten provozuje kemp a obchod a zajišťuje i ubytování a stravování pro zájemce.

Cena za ubytování a jídlo

Cena za ubytování bez jídla se pohybuje od 150 do 200 Kč (tj. přibližně od 25 do 33 lei) na osobu a noc podle délky pobytu a nabízeného komfortu.

Ubytování

v českých vesnicích
rumunského Banátu

www.banat.cz
ubytovani.banat@centrum.cz
+40 255 541 715
+40 767 920 931

Cena za ubytování s plnou penzí je od 350 Kč do 400 Kč (od 58 do 66 lei) na osobu a noc. Většinou lze platit v českých korunách. Tyto ceny jsou cenami doporučenými pro sezónu 2011. **Cenu doporučujeme domluvit předem po zhlédnutí podmínek ubytování.**

Pokud trváte na pravidelném používání koupelny, pak je nejlépe domluvit se s domácími předem, zda jsou schopni vaše požadavky splnit. Stejně tak zajištění plné penze může být pro domácí, pokud tráví v dobách polních prací den na poli, problémem. Pak je nejlepší domluvit se třeba na polopenzi (jídlo ráno a večer).

Odpadky

Protože všechny odpadky končí, jak je všude v Rumunsku zvykem, buď v kamnech nebo v lese, je vůči přírodě nejšetrnější, když si své odpadky odvezete zpět domů.

Informace

Veškeré informace potřebné pro pobyt u krajanů získáte na portálu www.banat.cz. Ubytování si lze zamluvit na adrese ubytovani.banat@centrum.cz, tel.: +40 255 541 715, +40 767 920 931. Informační panely jsou rozmístěny v centrech vesnic.

Během svého pobytu u krajanů se chovejte jako pozorní, uctiví a nenápadní hosté, abyste příliš nenarušili unikátní atmosféru českých vesnic.

Vaše návštěva v roli platících turistů by měla být pro krajanů i pro nádhernou přírodu Banátu přínosem.

Všechno krásné, co v Banátu obdivujete, je výsledkem tvrdé práce, která zasluhuje obdiv, úctu a podporu.

V rámci asistovaného projektu podpory trvale udržitelného cestovního ruchu v českých vesnicích, financovaného vládou ČR, vydal Člověk v tísni o.p.s. Zhotovitel: ivo.dokoupil@tiscali.cz, 2011.

INFORMÁTOR

POHLAVÍ:

VĚK:

ZAMĚSTNÁNÍ:

Zapojení do CR

- **Poskytujete služby turistům?**

POKUD ANO:

- Jaké služby nabízíte?
- Ubytování nabízíte ve svém domě, nebo (i) mimo něj?
- Kolik lůžek máte k dispozici?
- Máte pravidelné návštěvníky? Proč myslíte, že se k vám vrací? Měl jste někdy nespokojeného klienta? Řekl vám to?
- Kolik turistů za sezonu/za rok ubytujete?
- Jsou pro vás turisté dostatečným zdrojem příjmů? Co je zdrojem vašich příjmů? Věnujete se kromě turistů ještě něčemu, co vám přináší peníze?

POKUD NE:

- Jaký je váš důvod? Brání vám v tom něco konkrétního?
Plánujete do budoucna věnovat se službám pro turisty?
- Jste zaměstnaná/ý? Co je zdrojem vašich příjmů?

Agroturistika

- **Co myslíte, že na Banátu nejvíce láká turisty?**
Jak si to vysvětlujete?
- **Udělali jste si mezi návštěvníky vaší vesnice a turisty přátele?**
Jste s nimi v kontaktu? Jak?
- **Kdy je ve vesnici největší nápor turistů?**

Proč myslíte, že to tak je? Jak se to projevuje? Je to problém, nebo je to naopak vítané? Proč?
Co s tím lze dělat?

- **Máte nějaké plány do budoucna?** Chtěli byste něco změnit, rozšířit služby?

- **Jakou přináší turisté do vesnice atmosféru?**

- **Ovlivňuje turistická sezóna něco ve vašem životě?**

V čem? Vadí vám to? Musíte se kvůli turistům něčeho vzdávat, něco obětovat? Dělá vám problém se přizpůsobit? Co? Proč?

- **Účastníte se společně s turisty nějakých akcí?** Jakých?

- **Co vám turisté přináší?**

Jsou pouze zdrojem příjmů, nebo obohacují vaše životy? Jak? Rádi se zapojujete do debat s nimi? O čem společně hovoříte? Umíte jim vždy odpovědět? O co se naopak nejvíce zajímají oni?

- **Dokázali byste se bez turistů obejít?**

Bylo by těžké vzdát se příjmů z turismu? Jak jinak byste si peníze mohli vydělat? Jsou pro vás turisti nejlepším možným řešením?

- **Rozvoj agroturistiky a cestovního ruchu vám pomohl ve vašem životě?**

Pokud ano, jak? Pokud ne, jak to? Co tomu brání, a co s tím?

Tradice a zvyky

- **Jaké tradice a zvyky se ve vesnici ještě dodnes drží?**

- **Existuje nějaká tradice nebo společenská událost, kterou si pamatujete, zažil jste ji, ale v dnešní době už neexistuje, nebo postupně mizí?**

Co? Proč vymizela?

- **Jste pro to, aby se zapomenuté tradice zase začaly obnovovat?**

Pokud ano, které? Co je nutné pro to udělat? Kdo se o obnovu tradic snaží, kdo by měl být aktivní?

- **Účastníte se aktivně společenských událostí ve vesnici?**

Pokud ano, jakých? Pokud ne, proč?

- **Pokud by z nějakého důvodu přestali jezdit turisté, zůstali byste?**

Pokud ne, proč?

INFORMÁTOR

POHLAVÍ:

VĚK:

ZAMĚSTNÁNÍ:

NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ:

Důvody návštěvy Banátu

- **Jezdíte do Banátu pravidelně?**

Kolikrát jste jej navštívil? Kdy a jak jste se o Banátu poprvé dozvěděl? Chystáte se navštívit jej znovu? Proč jej navštěvujete? Co vás nejvíce láká? Uveďte, prosím, pozitivní i negativní příklady.

- **K jaké skupině turistů patříte?**

- dobrovolník
- turista
- motorkář
- cyklista
- za účelem výzkumu (jakého?)
- jiné (?)

- **V jakém období navštěvujete/jste navštívil Banát? A proč?**

- **Jaká byla vaše první zkušenost, pocity v tomto místě?**

Liší se to, proč sem jezdíte nyní oproti důvodu, kvůli kterému jste navštívil Banát poprvé?
Co vás motivovalo k první návštěvě?

- **Ovlivnil vás pobyt v Banátu?**

Změnil jste pohled na svět, názory, stal jste se uvědomělejším? Pokud ano, proč? Co vám v Banátu chybí/chybělo?

Cestovní ruch a agroturistika

- **Do Banátu jezdíte organizovaně (s CK) nebo neorganizovaně (na vlastní pěst)?**

Pokud neorganizovaně, tak jako parta více lidí, individuálně nebo v páru?

Pokud organizovaně, proč? S kým?

- **Jaké lokality v Banátu jste navštívil?**
- **Využili jste služeb místních průvodců, nechal jste si poradit, co navštívit?**
- **Myslíte, že má agroturistika a CR v Banátu budoucnost?**
Pokud ano/ne, proč?
- **O jakých službách nabízených turistům v Banátu víte?**
Využil jste je někdy? Rozšířili byste tyto služby? Pokud ano, uveďte konkrétní příklady.
- **Co si myslíte o cenách, které platíte krajanům za poskytované služby?**
Jsou podle vás ceny a kvalita služeb (ubytování, stravování) odpovídající?
- **Odkud získáváte informace o Banátu?** Jsou dostupné?

Tradice a zvyky

- **Dokážete posoudit, která vesnice je nejvíce „tradiční“ a zachovalá?**
Čím se projevuje tradiční atmosféra v navštíveném místě?
- **Zúčastnili jste se v Banátu nějaké tradiční sváteční události či křesťanských a jiných svátků (masopust, Velikonoce, Vánoce, dožínky, posvícení, taneční zábava, Silvestr)?**
Pokud ano, můžete popsat své zkušenosti, zážitky, postřehy, pocity? Pokud ne, proč? Láká vás to? Proč ano, proč ne?
- **Zúčastnili jste se moderního rockového Festivalu Banát?**
Pokud ano, můžete popsat své zkušenosti, zážitky, postřehy, pocity? Pokud ne, láká vás to? Proč ano, proč ne?
Myslíte, že filozofie festivalu zapadá do tradiční „staročeské“ atmosféry českých vesnic? Proč ano, proč ne? Pokud ne, jak by měl vypadat jinak?
- **Využili byste pro účast na místních kulturních událostech služeb poskytovatelů v CR (např. zlevněné jízdné s místním dopravcem p. Hružou o Velikonocích, zájezd šitý na míru od CK Kudrna – „Velikonoce v Banátu“, účast na Festivalu Banát včetně dopravy, ubytování, aj.)?**
Proč ano, proč ne?
- **Myslíte si, že je situace v českých vesnicích dlouhodobě udržitelná - únosná (umírání starých, odchod mladých obyvatel)?**
Zdůvodněte.

INFORMÁTOR

ZAMĚSTNÁNÍ:

Rozvoj šetrného cestovního ruchu

- **Jak se v Banátu angažujete? Odkdy?**
- **Co je vaším zájmem a cílem?** O co se v současnosti snažíte? Jak to funguje? Kdo vám pomáhá, kdo vás podporuje? A jak? Jaké jsou vaše plány do budoucna?
- **Souhlasí krajané s vašimi snahami?** Spolupracují? Proč ne?
- **Co myslíte, že na Banátu nejvíce láká turisty?**
- **Je Banát dostatečně propagován?** Jak? Pokud ne, v čem je problém?
- **Kdy je v českých vesnicích největší nápor turistů?**
Proč? Jak se to projevuje? Je to problém, nebo je to naopak vítané? Co z toho plyne?
- **Může agroturistika/agroturismus a příjmy z nich reálně zpomalit vyliďňování českých vesnic a zanikání tradiční kultury?**

Zvyky a tradice

- **Jsou tradice a kulturní zvláštnosti pro turisty přitažlivé?** Jaké? Hrají v návštěvnosti Banátu zásadní roli, nebo sem jezdí turisté i bez ohledu na ně?
- **Jakých událostí se z vašeho pohledu účastní nejvíce turistů?** Proč?
- **Je Festival Banát lákavější možností k návštěvě Banátu?**
V čem jsou jeho klady, v čem zápory? Pomohlo to krajanům, nebo naopak uškodilo?
- **Jak to aktuálně vypadá se snahami o obnovu tradic?** Kdo se o to snaží, kdo je aktivní? Co je nutné pro to udělat?

Subjekty poskytující služby CR

- **Kdo se v Banátu angažuje ve službách CR?**
- **Využívají subjekty poskytující služby CR místních zvláštností a tradic?**
Má to smysl? Jak byste to změnil? Nakolik jsou tyto služby vyhledávány?
- **Využijí podle vás turisté možnosti poznat Banát s CK/průvodcem, nebo raději vyrazí sami bez ohledu na jakoukoliv organizaci?**

12.10.2014

Tisk zadání závěrečných prací

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ
Fakulta informatiky a managementu
Rokitanského 62, 500 03 Hradec Králové, tel: 493 331 111, fax: 493 332 235

Zadání k závěrečné práci

Jméno a příjmení studenta: **Stanislava Langrová**
Obor studia: **Management cestovního ruchu**
Jméno a příjmení vedoucího práce: **Michal Trousil**

Název práce:
Kulturní zvláštnosti a tradice vybraného regionu z hlediska percepce destinací

Název práce v AJ:
Cultural traits and traditions of the selected region in terms of perception destinations

Podtitul práce:
Rumunský Banát

Podtitul práce v AJ:
Romanian Banat

Cíl práce: Cílem práce je představit návštěvníkům oblast rumunského Banátu jakožto turistického cíle, ve kterém dodnes tradičním způsobem žije česká menšina.

Osnova práce:

1. Úvod
2. Cíl práce a metodický postup
3. Teoretická východiska
 - 3.1. Charakteristika oblasti z hlediska cestovního ruchu
 - 3.2. Vymezení historických souvislostí příchodu Čechů do Rumunska
 - 3.3. Představení šesti českých vesnic
 - 3.4. Hospodářství a společnost v českých vesnicích
 - 3.5. Kultura, tradice a zvyky jako součást percepce destinace z pohledu místních, návštěvníků a pracovníků v cestovním ruchu
4. Empirická část
 - 4.1. Základní výzkumné otázky a předpoklady
 - 4.2. Sběr informací a průběh šetření
 - 4.3. Výsledky šetření
5. Shrnutí výsledků
6. Závěry a doporučení
7. Seznam použitých zdrojů
8. Přílohy

Projednáno dne:

13.10.2014

Podpis studenta

Podpis vedoucího práce

8.1. Seznam příloh

Příloha č. 1: Plánek Gerníku	I
Příloha č. 2: Plánek Svaté Heleny	I
Příloha č. 3: Plánek Rovenska	II
Příloha č. 4: Plánek Eibentálu	II
Příloha č. 5: Plánek Bígru	III
Příloha č. 6: Práce na poli - orba	IV
Příloha č. 7: Vesnický život v zimě	IV
Příloha č. 8: Hrabání sena	V
Příloha č. 9: Cestou z pole na seně	V
Příloha č. 10: Tradiční pečení chleba	VI
Příloha č. 11: Palírna	VI
Příloha č. 12: Přehledný seznam všech ubytovatelů v českých vesnicích	VII
Příloha č. 13: Scénář otázek pro krajany	VIII
Příloha č. 14: Scénář otázek pro turisty	X
Příloha č. 15: Scénář otázek pro koordinátora rozvoje šetrného CR	XII
Příloha č. 16: Zadání k závěrečné práci	XIII

8.2. Zdroje příloh

Příloha č. 1: *Plánek Gerníku*. AUTOR NEUVEDEN. *Vesnice* [online]. [cit. 25.3.2015].
Dostupný na WWW: http://www.banat.cz/images/mapy/Mapa_Gernik.JPG

Příloha č. 2: *Plánek Svaté Heleny*. AUTOR NEUVEDEN. *Vesnice* [online]. [cit. 25.3.2015].
Dostupný na WWW: http://www.banat.cz/images/mapy/Mapa_Helena.JPG

Příloha č. 3: *Plánek Rovenska*. AUTOR NEUVEDEN. *Vesnice* [online]. [cit. 25.3.2015].
Dostupný na WWW: http://www.banat.cz/images/mapy/Mapa_Rovensko.JPG

Příloha č. 4: *Plánek Eibentálu*. AUTOR NEUVEDEN. *Vesnice* [online]. [cit. 25.3.2015].
Dostupný na WWW: http://www.banat.cz/images/mapy/Mapa_Eibental.JPG

Příloha č. 5: *Plánek Bígru*. AUTOR NEUVEDEN. *Vesnice* [online]. [cit. 25.3.2015].
Dostupný na WWW: http://www.banat.cz/images/mapy/Mapa_Bigr.JPG

Příloha č. 6: *Práce na poli – orba*. Archiv Ivo DOKOUPILA.

Příloha č. 7: *Vesnický život v zimě*. Archiv Ivo DOKOUPILA.

Příloha č. 8: *Hrabání sena*. Vlastní fotografie.

Příloha č. 9: *Cestou z pole na seně*. Vlastní fotografie.

Příloha č. 10: *Tradiční pečení chleba*. Archiv Ivo DOKOUPILA.

Příloha č. 11: *Palírna*. Archiv Ivo DOKOUPILA.

Příloha č. 12: *Přehledný seznam všech ubytovatelů v českých vesnicích*. DOKOUPIL, Ivo. *Vesnice* [online]. [cit. 25.3.2015]. Dostupný na WWW: <http://www.banat.cz/materialy/UbytovaniBanat.pdf>